Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 27 (1729) ГОД XXXIV БЕЛАСТОК 2 ЛІПЕНЯ 1989 г. ЦАНА 40 зл.

3 ліпеня 1989 года мінае 45-ая гадавіна ад таго дня, калі з-пад нямецка-фашысцкай акупацыі быў вызвалены горад Мінск — сталіца БССР, горад-герой. На здымку новы Мінск. Фота Яўгена Казюлі.

ЛІСТ У РЭДАКЦЫЮ

МУЗЕЙ ПОМНІКАЎ ЦІ ПОМНІК-МУЗЕЙ?

Музей заўсёды быў гарачым пунктам нашых спрэчак. Невыпадкова. Ад нараджэння герою не шанцавала. Немаўляцем падкінулі ў чужую хату, далі „рэгіянальную" прапіску. Салодкі дзіцячы сон спыніла пажыццёвая ссылка ў мазурскі Цехановец.

Цяпер падае надзеі на ўваскрашэнне. Руплівыя бацькі шыкуюць адраджэнскія харомы, з усяго свету плывуць неацэнныя гасцінцы. Засмучае толькі цяжкое і незразумелае імя, падрыхтаванае жаданаму прышэльцу хроснымі: „Музей помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху". Нашы прашчуры ў імя ўкладвалі свае жаданні, таму мы пераможцы, міра-славы, верныя, надзейныя і каханыя. Адкуль у беларусаў — мужыцкага народу — узялася цяга да панскіх выкрутасаў? МПБКР!

Перагарнуў я даступныя мне энцыклапедыі, нідзе такога скрыжавання не знайшоў. Падобным спосабам крыжавалі ў Белавежы зуброў з каровамі — без толку.

Пара выйсці з казённага словатворчага тупіка, у які загналі нас стражнікі ідэі адзінанацыянальнай Польшчы, пара парушыць і павятовыя амбіцыі (ёсць у Беластоку Музей рэвалюцыйнага руху — і мы не менш чырвоныя!).

Відома, засталіся і стражнікі і амбіцыі. Але дазволена быць беларусамі. І нас датычыць правіла „Што не забаронена законам — дазволена". Які закон забараняе назваць нам музей простым і ўсеабдымным словам „беларускі", як і называем паміж сабою: Беларускі музей. Ушануем традыцыю: быў такі музей у даваеннай Вільні — і ні гораду, ні Польшчы не замінаў.

Што датычыць „рэвалюцыйнага", дык і ў гэтай сферы многае змянілася (у СССР, напрыклад, пашыраецца пагляд, што эпоха Сталіна была контррэвалюцыяй), паводле якіх крытэрыяў будзем вызначаць „рэвалюцыйнасць" экспанатаў? Ці беластоцкі музей зацесны для гайнаўскіх рэвалюцыянераў?

Калі Гайнаўка будзе ўпарціцца, можна выдзеліць спецыяльную экспазіцыю, але ў рам-

(Працяг на стар. 2)

ІЎЕ, ІЎЕ або ЯК ПАЎЛЫ З РЫБАЛАМІ ПАСЯБРАВАЛІ

Сто прычын склалася на тое, што пра паездку паўлаўцаў і рыбалаўцаў у Іўе пішу толькі цяпер, месяцы праз два пасля яе. Вярнуўшыся, не паспеў я добра ачухацца, як на Беласточчыне заварылася такая палітычная каша, якой я не толькі што не еў, але і ў снах пра яе не сніў. Усе мае знаёмыя кінуліся з галавою ў вір перадвыбарчай кампаніі, хай на яе ліха, і мяне туды ж засмактала. Але вось выбары мінулі, ліхаманка адступілася, і я магу сабе спакойна прысесці і напісаць пра тых, пра каго напісаць павінен. Тым больш, што дайшлі да мяне чуткі, быццам выведзеныя з цярплівасці паўлаўскія жанчыны наважыліся зрабіць са мною такое, аб чым нават намёкам немагчыма ўпамянуць, не замахваючыся на маральную цнатлівасць беларускага слова ў „Ніве".

Дык вось, 24 красавіка паехалі мы ў Іўе: тэатральны калектыў з Паўлаў са сваім інструктарам Янкам Морданем, хор „Хлопцы-рыбалоўцы", пані Ружа Насароўская з Гміннага асяродка культуры ў Заблудаве, Сцяпан Копа з Беластока — кіраўнік цэлай групы і на прычэпку ніжэй падпісаны, як прадстаўнік беларускамоўнай прэсы ў Польшчы.

На граніцы сустрэў нас дырэктар Віктар Губіч з абласнога аддзела культуры ў Гродне, чалавек дужа заклапочаны культурнымі кантактамі паміж Гродзеншчынай і Беласточчынай, і тут жа прыдзяліў нам праваднікa, паню Тамару, каб мы не паблудзілі, едучы ў Іўе. А ехаць нам давялося ад самага Гродна гадзіны дзве з гакам, бо Іўеўскі раён знаходзіцца на ўсходнім ускраі Гродзеншчыны.

Па дарозе Ясь Мордань распавядае мне, як недзе год назад абяцаў паўлаўцам заграничныя гастролі. бо баяўся, што ягоны калектыў рассыплецца. Я і сам не ведаў, што нагода выезду надарыцца так хутка, кажа мне ў сакрэце перад сваімі артыстамі.

Хлопцы-рыбалоўцы сядзелі са сваім шэфам Міхалаем Ігнацюком на пярэдніх мясцох у аўтобусе, а паўлаўскі тэатр прымасціўся ззаду, за дэмаркацыйнай лініяй пустых месцаў. Што ж гэнае знача? Крыху збянтэжаныя паўлаўцы тлумачаць мне, што няма поўнай грамадска-культурнай інтэграцыі Рыбалаў з Паўламі, хаця вёскі гэтыя ад сябе, як каменем кінуць. Кожны мае свой гонар, кажуць. Ага.

Пераязджаем праз Віскупцы, і Ясь Мордань паказвае мне родны дом Дануты Бічэль-За-

(Працяг на стар. 6)

НА мяжы

АБ СМЕШНАСЦІ

Частка II

Наступная катэгорыя смешнасці звязана з вопраткай. Зразумела, што не можа быць тут гутаркі аб вопратцы багатай ці беднай. Па сутнасці ні царская шуба, ні жабрачая сярмяга не з'яўляюцца смешнымі. Калі, аднак, цар або князь, хочучы падкрэсліць свой дэмакратызм, пачаў бы хадзіць у жабрачай сярмязе — быў бы смешны. Не меней смешны стаўся б і жабрак, апрануты ў царскую шубу і з царскай каронай на галаве. Магчыма, што прыведзены тут прыклад з царом і жабраком даволі адцягнены ад рэчаіснасці, тэатральна-казачны, бо вядома, што сёння няма ўжо на свеце цароў, ды і жабракоў, на шчасце, нямнога, якраз з гэтай прычыны варта было б адклікацца да болей пераканаўчых прыкладаў. А яны ёсць. Хто з нас не бачыў або не бачыць час ад часу шасцідзесяцігадовых баб, якія, стараючыся падкрэсліць сваю прыналежнасць да моладзі, апранаюцца так, як шаснаццацігадовыя дзяўчаты: высока знізу і нізка зверху, паказваючы не толькі лыткі, але і сцёгны, а таксама агаляючы моцна паморшчаныя шыі і змуршэлыя бюсты. Сядзяць такія пані па кавярнях, залажыўшы нагу на нагу, або ходзяць з высока паднятымі галовамі па вуліцах. Глядзяць горда, па-напалеонаўску на свет не разумеючы, што яны — не Напалеоны з-пад Нёмана ў 1912 годзе, а з-пад Беразіны ў 1914 годзе.

І яшчэ адзін від смешнасці. Заключаецца ён ва ўсёведанні ўсяго на свеце. Ёсць катэгорыя людзей, якія не ўяўляюць, што яны чаго-небудзь не ведаюць. Здаецца ім, што няведанне чаго-небудзь іх смяртэльна абражала б або кампраметавала б і таму паводзяць сябе так, як бы ведалі заўсёды ўсё і ведалі лепш, чым усе іншыя людзі. Выказванні такіх людзей заўсёды адзначаюцца катэгарычнасцю і адназначнасцю. Іх апініі маюць характар як бы судовых канчатковых прыгавораў, абавязваючых усіх размоўцаў і ўсіх прысутных. Людзі гэтай групы па сутнасці не маюць пытанняў, затое маюць заўсёды адказы. Яны лічаць, што іх апініі павінны мець характар дырэктыў або і праграм для ўсіх іншых, праграм, ад якіх не можа быць ніякіх апеляцый. Цікава паводзяць яны сябе на сходах. Адны з іх, там, дзе маем дачыненне са справамі відавочнымі, робяць усё, каб выступіць першымі, як агню баяцца, каб ніхто іх не выперадзіў і не сказаў таго, што хочуць сказаць яны. Здаецца ім, што, выказаўшыся першымі, становяцца як бы наватарамі, першапачынальнікамі, адкрывальнікамі свету і што, нагаварыўшы найчасцей баналаў, замыкаюць морду іншым, даказваючы такім чынам сваю геніяльнасць і непаўторнасць. Гаворачы першымі, набываюць як бы патэнтныя правы на словы і ідэі. Ёсць і другая катэгорыя тых жа самых у істоце людзей. Гэтыя не выступаюць, барані Божа, першымі, бо ведаюць, што не ведаюць, аб чым мелі б гаварыць. Таму чакаюць, пакуль выкажуцца ўсе і толькі тады з мінай грэчаскіх мудрацоў або кітайскіх буддаў выказваюць свае апініі, якія з'яўляюцца нічым іншым, чым перамолкай таго, што сказалі іншыя. Гэтая катэгорыя людзей любіць падводзіць вынікі, рабіць вывады, даваць указанні. Сутнасць выказванняў гэтых дзвюх катэгорый асоб адна і тая ж самая. Зводзіцца яна да таго, што ўсе іншыя людзі павінны лічыць за шчасце магчымасць іх слухаць. А што робяць людзі? Наогул слухаюць, але пры гэтым думаюць аб іх як аб дурнях.

А. Барскі

АДРАДЖЭННЕ РОДНАЙ МОВЫ

З задавальненнем і хвалюваннем прымаю рэвалюцыйнае абнаўленне жыцця ў Беларусі, якое прынесла і прыносіць перабудова. Разбудзіла яна нацыянальную самасвядомасць беларусаў. Яны зноў пачулі патрэбу вярнуцца да роднай мовы, звычаяў і традыцый, а таксама сваёй роднай гісторыі.

Праўда, не ўсюды, але ў многіх вобласцях партыйныя ўлады прымаюць вельмі цікавыя мясцовыя праграмы нацыянальнага адраджэння. Такі прыклад дае Віцебшчына. У партыйным дакуменце — у снежні мінулага года на абласной партканферэнцыі — прынята праграма развіцця беларускай мовы і нацыянальнай культуры, умацавання яе матэрыяльнай базы, аховы і аднаўлення помнікаў гісторыі і культуры, а таксама эстэтызацыі асяроддзя, архітэктурна-мастацкага афармлення гарадоў і вёсак, улічваючы нацыянальную спецыфіку.

Паявілася праграма нацыянальнага адраджэння беларусаў. У праграме — і гэта на Віцебшчыне робіцца — актывізацыя краязнаўчай работы, вывучэння роднай гісторыі, гісторыі Бацькаўшчыны, гісторыі родных мясцін, раёнаў, гарадоў і вёсак. Прадбачаны і праводзяцца ў кожным горадзе, раёне, у працоўных калектывах, сярод вучняў і студэнтаў святы роднага слова, фальклору, самадзейнай народнай творчасці. Распачата падрыхтоўка і штогод будзе праводзіцца свята беларускай літаратуры і мовы. На Віцебшчыне ўсе раённыя і аб'яднаныя газеты, як і абласная, выходзяць на беларускай мове. Абласное тэлебачанне арганізавала і арганізуе перадачы, прысвечаныя развіццю беларускай культуры і мовы, у якіх прымаюць удзел партыйныя работнікі, пісьменнікі, настаўнікі, кіраўнікі ўстаноў культуры і народнай адукацыі. У вобласці вялікая ўвага прадстаўнікоў партыйных і адміністрацыйных улад канцэнтруецца на развіцці школ і класаў з беларускай мовай навучання, пераводзяць на беларускую мову шыльды, рэкламы, назвы населеных пунктаў, вуліц у гарадах, транспартных прыпынкаў і г.д.

Беларуская мова на Віцебшчыне займае сваё месца так, як павінна быць у сваёй Радзіме.

Аднак, практычна, яшчэ да сённяшняга дня ў Савецкай Беларусі недаацэньваецца родная мова ў школах, асабліва вяртанне народу мовы. Толькі школа дасць моладзі грунтоўнае веданне народні беларускай і рускай моў, яна пры дапамозе бацькоў, грамадскіх арганізацый і сродкаў масавай інфармацыі можа выхаваць моладзь патрыётамі і інтэрнацыяналістамі, развіць і прадоўжыць традыцыі нацыянальнай культуры. Але да гэтай пары ў школах з роднай мовай справы маюцца не надта добра. На яе навучанне прадбачана мала гадзін. І так, напрыклад, у Расіі на рускую родную мову адводзіцца 720 гадзін, у беларускамоўных школах на беларускую мову ў БССР выдзелена 442 гадзіны, а ў школах з рускай мовай навучання, дзе беларуская мова для абсалютнай большасці вучняў таксама з'яўляецца роднай, прадбачана толькі 394 гадзіны. На Украіне на рускую і родную мову гадзін прызначана пароўну.

Вырашэнне пытання развіцця беларускай мовы і культуры, а таксама практычнага ажыццяўлення беларуска-рускага двухмоўя — адна з самых важных задач удасканальвання нацыянальных зносін і ўмацавання прыязні народаў СССР, а таксама прыклад іншым дзяржавам.

Янка Зенюк

МУЗЕЙ ПОМНІКАЎ ЦІ ПОМНІК-МУЗЕЙ?

(Працяг са стар. 1)

ках пашыранай гісторыі. Неабходна мяняць характар нашага музея. Не толькі лапці і чырвоныя сцягі вызначалі грамадскі лад, духоўную культуру народа. Калі ўжо пайшлі на вялікі пачын, трэба выходзіць з белавежскага закутковага ўзору.

Абмяжоўвацца этнаграфіяй не можам, бо няма ў нас іншых галіновых музеяў. Паколькі цуды зрасходаваліся, разлічваць на музейны бум не можам. Адзіны выхад — аб'яднанне. І перш за ўсё гісторыі і этнаграфіі. Музей — храм муз. Грэкі быццам думалі пра нас. Менавіта, патрэбны нам храм розных муз. Хай пануе ў ім гісторыя і этнаграфія, але не выганяйма мастацтва і літаратуры.

Бачу Беларускі музей як цэнтр даследаў тэрыторыі, на якой жывуць беларусы. Як жылі тут людзі, што адбывалася на нашай зямлі — не чужое. У кожным дзеянні тутэйшай пані-гісторыі — беларускія падданыя.

Хай не пад сілу нам ідэя Шлёнскага музея, але павучыцца ёсць у каго: на фоне братэрскага сінтэзу беларуская манаграфія.

Я — за такі помнік.

Г. Валкавыцкі

P.S. Ганарар прашу пералічыць на фонд пабудовы Беларускага музея. **Г. В.**

ЗУБРОЎ УСЁ БОЛЬШ

У маі г.г. выйшаў з друкарні чарговы сшытак „Радаслоўнай кнігі зуброў", які рэгіструе змены, якія ўзніклі ў гадоўлі зуброў у свеце ад 1 студзеня 1983 да 31 снежня 1984 г. Перыяд гэты характарызаваўся далейшым узростам колькасці сусветнага стада каралеўскай звярыны. У канцы 1984 г. на свеце жыло 2.706 зуброў. Гадавала іх 29 дзяржаў. Найвялікшыя зубраводы гэта СССР — 1.041 штука, Польшча — 643, ФРГ — 331, ГДР — 104, ЗША — 83, Францыя — 57, Швецыя — 53, Чэхаславакія — 47, Вялікабрытанія — 42 штукі зуброў. У Польшчы найбольш зуброў вадзілася ў Белавежскай пушчы (271 штука), Бяшчадах (177), Барэцкай пушчы (71), Пшчыне (23), Непаламіцах (17) і Кнышынскай пушчы (13). У савецкай частцы Белавежскай пушчы жыло 211 зуброў.

У гадах 1983-84 узніклі 22 новыя зубрагадоўлі — у Аўстрыі, Бразіліі, Канадзе, Калумбіі, ГДР, ФРГ, Вялікабрытаніі, Японіі, Галандыі, Іспаніі, ЗША і СССР. У сваю чаргу семнаццаць зубрагадоўляў, рассеяных па ўсім свеце, было спісана з рэестра.

Адначасова трэба шкадаваць, што паасобныя сшыткі „Радаслоўнай кнігі зуброў" паяўляюцца з вялікім спазненнем. Іх выдавец — Дзяржаўны савет аховы прыроды ў Варшаве, павінен паклапаціцца, каб нашыя веды пра зуброў у свеце былі актуальныя.

Пятро Байко

РЭЙД

17 — 22 ліпеня Крушыняны — Супрасль

Усіх, хто хоча разам з намі вандраваць па Беласточчыне, пазнаваць нашу беларускую культуру і гісторыю, сустракацца з цікавымі людзьмі, наведаць цэрквы, супольна спяваць нашы песні, запрашаем на:

І РЭЙД БЕЛАРУСКАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ МОЛАДЗІ!

Сустракаемся ў Крушынянах 17 ліпеня вечарам (панядзелак, прыпынак ПКС).

18.07. — Першы дзень. Валілы.
19.07. — Другі дзень. Каралёвы Мост.
20.07. — Трэці дзень. Супрасль.
21.07 — Чацверты дзень. Супрасль.

Informacje oraz wpisowe — 1000 zł prosimy nadsyłać na adres: Rada Diecezjalna Młodzieży, 15-420 Białystok, ul. Próchniaka 2, z dopiskiem „Rajd".

Круг праваслаўнай моладзі ў Польшчы

БЕЛАВЕЖА

СТАРОНКА ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ № 360

Марку

Іскрынка мае цела, калі яго дакранае паветра,
якое, подыхам тваім сагрэтае, хваляй трапяткой плыве між намі.
І не пасмею павекі ўзняць, і ў гэтым трапятанні стыну:
ува мне бліск нараджаецца, як боль, і лепш патушыць яго
спешна,
пакуль не займуцца сцены драўляныя агнём няшчадным,
лакомым,
і станем попелам лётным паміж зор серабрыстых.
А так мне бяспечна было ў маім спакойным доме,
калі, дзіцё вясёлае, запалкамі гуляла я!

Міра Лукша

Ціхія словы на світанку перад ад'ездам
жар папяросы і кароткі кашаль
не можаш зразумець што значыць свабода
расстанемся ў болі гневе нянавісці
лепшае гэта ад засушаных кветак
што вісяць над тваім ложкам

мо яшчэ так астанемся ў жывых.

*

Індывідуум прагны волі адвечнай
не знайшоў паваротнай дарогі
застыў на павароце гісторыі
як лёгка стаўся ён вязнем
і дрыжачай рукою піша толькі прашэнні
не ведаючы ці ёсць прадаўцам ці прадаваным
рахунак сумлення зроблены ім перад сабою
ёсць найлепшай паэзіяй
якой ніхто на свеце яшчэ не пісаў.

Яўген Вапа

ПРОСЬБА

Калі ён адразу згадзіўся з маёй просьбай, я зразумеў, што нічога з гэтага не будзе.

Падтакваў мне неяк не пamужчынску... Мы размаўлялі на рагу Цёплай; ад агарода каля адвентысцкай капліцы навейвала на нас пахі язьміну і — ужо — вечарынак.

Я глядзеў у яго такія спагадлівыя вочы.

— Так, ага, — ён зноў пацвердзіў.

— Зрабі мне гэтую ласку, дзетка! — Я яго вельмі прасіў, з сардэчнасцю таго чалавека, які ўсё-такі чагосьці спадзяецца ў важным для сябе.

Мы пачалі былі ісці ў глыб вуліцы і я — нанава выкладваў яму сутнасць маёй просьбы, і падрабязна пераказаў справу. Усё ўявілася ясным; ён нават тайком пазяхнуў, а яговы зрок — замглёны, і як бы заплаканы, — тужліва кіраваўся ў далечыню. (Успамінаючы тую сваю размову з ім, бачышча мне, што нагадваў тады я сабою паганага хлопца, якому не можа прабачыць дзяўчына...).

Я, вядома, дапусціў памылку: патрабаваў ад яго карысці толькі сабе! Была гэта чыстае вады просьба, аб якой можна прачытаць у рыцарскім рамане (наіўным). Нерэальная. Здараюцца, праўда, адступленні: калі пачнібы чалавек мае дачыненне якраз з такім жа, што — зазвычай — лічыцца вялікай рэдкасцю.

Мне, выгнанаму з саліднай пасады, было цяжка ўбіцца на іншую, больш-менш прыстойную работу. Прытым душылі мяне нягоднікі, якія, на маю бяду, мелі рацыю (па прычыне некаторых маіх паводзінаў)... Я, бы тая рыба на беразе, усяляк кідаўся, гатоў ухапіцца за самы скромны кавалак хлеба, каб перачакаць найгоршае. — Гэта ёсць страшнае пакутванць ад слўшнага зневажэння з боку менавіта тых, якія даўно не заслугоўваюць добрага слова!

Разлічваў на тое, што ён, — так, ён! — дапаможа мне стаць на работу, хаця б абы-якую, і, такім чынам, дасць магчымасць жыць зболышага па-людску, дабіцца духоўнай раўнавагі, вярнуць, яшчэ нязгубленую мною, чалавечнасць. Паступіць на службу без непазбежных у падобным становішчы тлумачэнняў як ад навапрынятага. (Я быў не першай маладосці, калі, пасабачаны акалічнасцямі, апынуўся сярод не скупых на сяброўства рэкамендантаў у прайдзісветы).

Я разважыў, што прыняць мяне, няхай сабе і ў грузчыкі на дайлідскім складзе дошак, будзе яму малы клопат як дырэктару дрэваапрацоўчай фірмы, якой — трэба і гэта дадаць тут, — пастаянна не хапае рабочай сілы.

Мая просьба, цалкам голая і без якога-колечы аспекту даверу да мяне, а нехта сказаў бы: працацякая, мінімальная дарэшты, безабаронная вось... Ах, колькі гэта гаварыць пра ўсё! Дарэчы, а ці варта?

Сакрат Яновіч

*

прачнулася гоманам
у бярозавай прасторы
лаўрэнцыем
спалоханае
рэха
узляцела
на крылах зязюлі
у вусны першага слова
абмыла
снегам вішнёвага саду
загадзя
паморшчаны твар

чалавек
занава
стаў
расці
выпрамляць
у дугу
згорбленыя
плечы
каб
толькі не аглянуцца
вышугнуць
з венаў жывёлахатнюю
пакорнасць
а то ізноў
аслепне
рэха
пако...ца
ў чорны
замак
ціпыні
каб блукаючы там
вышываць
узор
жыцця
абыякавы
як ты сам
патрэпаны
як падлеткава вопратка

*

учарашні сон
накрэсліў прымхлівай рукою
надзею
сённяшняга дня
затрымаў у паўжэсце
завешаны на шэфавых дзвярах
позірк
лісліві пакорнасцю
як жыццё
паміж
учора
і
заўтра
без
ужо
і
яшчэ
праз якое паўзе чалавек
мазолячы калені
за каўбасным звонам чужога
стала
ён не затрымаўся

учарашні сон
разбіўся
аб люстру мурашкавай
карпатлівасці

Віктар Стахвюк

* * *

час імчыцца безупынна
клопаты
штодзённыя падзеі
запаўняюць увесь дзень
і думка з табою:
„для нас гэта, для нашых
дзяцей"
але прыдзе
хвіліна адзіная
калі ўбачыш іронію
на тварах другіх
і цвёрдую веру
ў доказах тэарэмы:
„усё попелу фунта не варта"
табе
рукі павісн{у}ць
планы велікапышныя
намеры цудоўныя
бягуць радам у кут
на месцы застынуць
босыя ступні твае
нікчэмныя сталі
працаўнікаў успехі
агеньчык надзеі адзін
пачынае іскрыцца
на дне
заломанай словам душы
ў цябе явіцца
раз за разам
маса энергіі
з якой
вызваліць цела
захочаш ты

Ніна Ваўранюк

ЮБІЛЕЙНАЕ

Ужо трыццаць гадоў
Паціху мінае,
Як з паперак слоў
Вершы складаю.

Здзіўленне і жах
Агарнула на момант;
Такі доўгі шлях
Пачаты бы ўчора.

А ў тым падарожжы,
Бы ў праўдзе жыцця —
Было многа гора
І радасць была...

Не знікла надзея,
Сумлення не страціў,
А тое, ў што верыў,
Пачынае збывацца.

Уладзімір Гайдук

* * *

калі буду шчаслівы
пашукаю сябе
сяду ў поезд невядомы
куплю абстрактны білет
звычайна
дзесьці ад'еду
а можа не
і так вярнуся экспрэсам
толькі дзе?
там дзе была а была тут
хтось прывітае або і не
павядуць мяне чамаданы
да нікога
з'ем некалькі строф
і ...
каб не грашыць
лягу спаць

„Ваву"

Замалёўкі з жыцця

ВЫБАР

На вясковай забаве Ромка пазнаёмілася з Веськам з Беластока. Ад першага погляду закахаўся. Ромка пратанцавала адзін танец і болей не хацела. Не спадабаўся ёй гэты чарнявы мешчанін.

Хлопец не траціў надзеі. Хадзіў за Ромкай як цень. Пасля танцаў правёў дадому. Бацькам спадабаўся, але дзяўчыне — не. Весек пачаў прыязджаць штотыдзень. Проста шалеў за дзяўчынаю, а яна адносілася да яго абыякава.

Ромка пакахала Метка з Аўгустова. Метэк звычайна пасля забавы вёў яе ў карчы і там кахаліся, а пасля ён ішоў на цягнік і так было датуль, пакуль дзяўчына не зацяжарыла. Як толькі Метэк даведаўся аб гэтым факце, перастаў прыязджаць на забавы і не паказваўся ёй на вочы. Ромка ведала толькі яго адрас. Весек далей прыязджаў. Нават раней, калі Ромка была з Меткам.

Дзяўчына спрытна звязвала жывот эластычным бінтам, і не відаць было цяжарнасці. Калі прыйшоў час радзіць, звівалася з болю і нічога не гаварыла. Маці паклікала хуткую дапамогу.

Лекар абгледзеў дзяўчыну і сказаў: „Зараз будзе ў вас унучка або ўнук!"

На другі дзень цэлая сям'я прыехала ў бальніцу. Ромка нарадзіла дачку.

— Скажы, Ромка, чыё гэта дзіця, — дапытвалася сястра, — бо я не выйду адсюль, пакуль не даведаюся праўды.

— Я мела нарачонага з Аўгустова, — прызналася Ромка, — гэта яго дзіця. Я ведаю яго адрас.

Паехала сястра да Метка. Хлопец сказаў, што дзіця не яго, і жаніцца з Ромкай не будзе.

Дзяўчына сказала Веську, што выйдзе за яго. Хлопец быў задаволены, што Ромка будзе яго, хаця мае дзіця з іншым і яго раней не хацела.

Жылі яны згодна. Аднак няма таго добрага, каб з яго дрэннае не выйшла.

Ромка нарадзіла Веську сына і, калі прагульвалася з малым у парку, выпадкова сустрэла Метка. Бацька яе дачкі ажаніўся з дзяўчынай з Беластока і жыў там. Пачалі сустракацца. Даведаўся аб гэтым муж. Прасіў Ромку, каб не сустракалася з Меткам. Яна і слухаць аб гэтым не хацела. Весек пачаў піць, стаў алкаголікам.

Ромка развялася з Веськам, а Метэк з Мажэнай. Узялі грамадзянскі шлюб, і жывуць. Цяпер дачка мае бацьку, а сын — не мае бацькі. Маці бядуе, што Ромка не можа ўзяць з мужам шлюбу ў касцёле.

Ромка жыве з Меткам добра. „Толькі чаму мы адразу не пажаніліся?" — пытаюць цяпер адзін другога.

Аўрора

Свойскія малюнкі

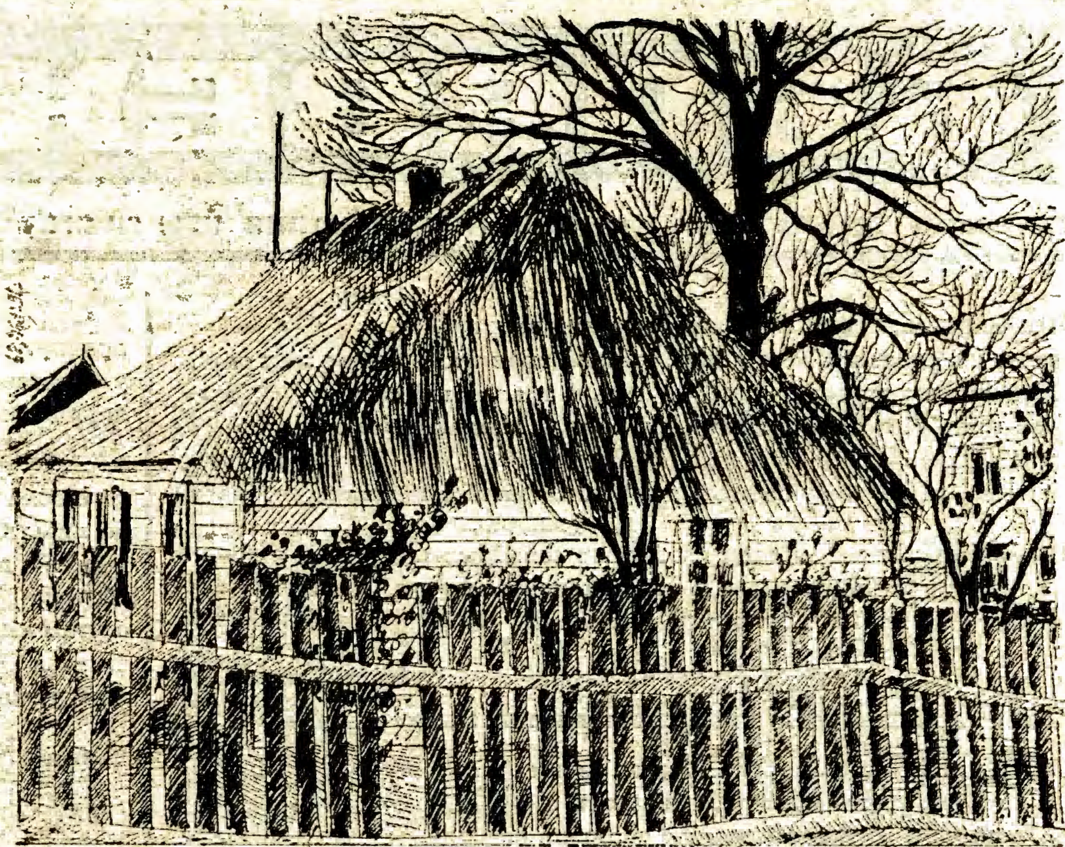

Старая хата ў Ротках гм. Драгічын. Малюнак У. Петрука.

СУСТРЭЧЫ З ЛЯЛЬКАМІ

Хутка праляцела дзесяць дзён, у якіх на беластоцкіх сцэнах тры разы ў дзень спаборнічалі паміж сабою тэатры лялек з усяе Польшчы і нават з заграніцы.

Згодна з планам штодзень у 9 гадзін раніцы ў будынку драматычнага тэатра гледачы, у большасці школьнікі і дашкольнікі, са сваімі настаўнікамі ці мамамі прысутнічалі на спектаклях тэатраў лялек з усёй Польшчы. Публіка гэта была вельмі патрабавальная. Многае падабалася, але не ўсё і не ўсім.

У поўдзень у тэатры выступалі тыя ж артысты, але ўжо для сваіх калег з іншых тэатраў, якія прыехалі на гэтыя III Спатканні лялькавых тэатраў, якія адбываюцца раз на два гады ў Беластоку, а таксама перад студэнтамі Дзяржаўнай вышэйшай тэатральнай школы з аддзяленнямі ў Варшаве і Беластоку.

Вечарам, каля гадзіны 16.00 і 18.00 адбываліся чарговыя спектаклі, а яшчэ пазней, каля 21.00 паказаны былі спецыяльныя пастаноўкі. Штодзень позним вечарам выступаў і Беластоцкі тэатр лялек з п'есай для дарослых „Паляванне на ліса" Славаміра Мрожка. Сатырычныя і моцныя тэксты, вельмі цікавая дэкарацыя, амаль сюррэалістычныя, але выразныя і зразумелыя лялькі прыцягвалі нязменна 50-асабовую групу гледачоў (больш не змяшчае зала рэпетыцый школьнага тэатра).

Позним вечарам таксама ўдзельнікі збіраліся ў кавярні „Фама", каб падзяліцца ўражаннямі з убачаных спектакляў.

Падсумоўваючы дзесяцідзённую імпрэзу, варта адзначыць, што гледачы пабывалі на 24 спектаклях, у тым ліку 18 — для дзяцей. Арганізацыйна ўсё было вельмі спраўна, а што датычыць якасці пастановак, дык уражанні былі вельмі розныя, як і самі пастаноўкі. Можна было пачуць думкі, што сёлетнія спатканні аказаліся даволі пасрэднымі. Ні адно з прадстаўленняў нельга было назваць мастацкай падзеяй. Не было вялікіх зорак. Але заўважана было, што зацірается розніца паміж звычайным і лялькавым тэатрам, бо найчасцей глядач сустракаецца не толькі з лялькай, але і самім акцёрам, а лялькі часта застаюцца толькі атрыбутамі ў іх руках. Дэкарацыі да спектакляў робяцца цяпер толькі сімвалічнымі, а рэшту павінна ствараць само ўяўленне гледача.

У гэты ж самы час у Гайнаўскім доме культуры арганізаваны быў свой міні-фестываль з тэатраў, якія прыехалі на свае сустрэчы ў Беласток, і згадзіліся выступіць таксама і ў Гайнаўцы. Дырэктар Гайнаўскага дома культуры Мікалай Бушко з думкай аб малых гайнаўянах арганізаваў 16 спектакляў, на якіх пабывала больш 4000 гледачоў. Былі гэта дзеці з самой Гайнаўкі і падгайнаўскіх вёсак. Ім не так часта даводзіцца бываць на спектаклях сапраўдных тэатраў, і таму для іх паглядзець выступленні тэатраў з розных куткоў Польшчы было сапраўды незвычайнай аказіяй. Прыязджалі арганізавана дзеці са школ у Ляўкове, Семяноўцы, Ляшуках, Нараўцы, Белавежы, Старакорніне, Махнатым, Дубінах, Дашах, Клянічэлях і інш.

Адбыліся паасобныя спектаклі тэатраў лялек і ў іншых мясцовасцях Беласточчыны, у тым ліку ў Бельску і Сямятычах.

Са спектакляў для дарослых асабліва добра прынялі гледачы „Самотнасць" тэатра лялек з Бельска-Бялай. Напісаная Б. Шульцам п'еса аб унутраным жыцці чалавека была пастаўлена вельмі прафесіянальна і са знаўствам людской душы, псіхалогіі. А галоўная роля была выканана несамавіта і глыбока.

З прадстаўленняў, якія спадарожнічалі фестывалю, захапленне выклікала „Руская соль" у пастаноўцы гарадскога тэатра лялек з Кіева. Звычайная беспрэтэнзіянальная народная казка ў пастаноўцы кіяўлян аказалася вельмі каларытнай, поўнай гумару і весялля. Столькі там было розных штучак, жарцікаў, неспадзянак, што публіка раз-пораз узнагароджвала гэтых цудоўных акцёраў апладысментамі. Пастаноўка па просьбе гасцей фестывалю была паўторана, хоць тэатр выязджаў дадому амаль зараз жа пасля пастаноўкі.

Прыглядаліся нашым тэатрам лялек шматлікія прадстаўнікі тэатральнага мастацтва з іншых краін (Югаславіі, Вялікабрытаніі, ФРГ і СССР — з Масквы, Гродна, Каўнаса, Ленінграда). Арганізатары III Спатканняў маюць надзею, што дапамаглі лепшым тэатрам знайсці дарогу на заграначныя сцэны.

У Беластоцкіх спатканнях тэатраў лялек месц вызначаць не прынята. Але прызнаныя міністрам культуры 10 мільёнаў злотых узнагароды для лепшых атрымалі: Еленегурскі тэатр анімацыі за п'есу „Аб мужыку, які ўсіх абхітрыў" і Беластоцкі тэатр лялек за пастаноўку „Паляванне на ліса".

Наступныя спатканні мастакоў лялькі — праз два гады.

Яніна Чэрнякевіч

З ДРУКУ

„МОКОВСКИЙ ЦЕРКОВНЫЙ ВЕСТНИК"-газета РУСКАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЫ

Першы нумар „Церковного вестника" на васьмі газетных старонках выйшаў на Вялікдзень. Ад другога нумара выданне пачало называцца „Московский церковный вестник". Газета разлічана на шырокую аўдыторыю праваслаўных чытачоў, выходзіць кожны тыдзень тыражом пяцьдзесят тысяч экземпляраў, цана нумара 30 капеек. Пакуль не вырашана пытанне аб падпісцы, прадаецца „Вестник" у праваслаўных храмах Масквы, а таксама ў самым выдавецкім аддзяленні Маскоўскай патрыярхіі.

Такім чынам, працягвае пашырацца кола перыядычнага рэлігійнага друку. У канцы мінулага года царква хрысціян-адвентыстаў пачала выпускаць штотыднёвы бюлетэнь „Слово примирения", які выходзіць тыражом пяці тысяч і друкуецца ў Туле. У лютым 1989 года канферэнцыя каталіцкіх епіскапаў Літвы пачала выдаваць журнал „Каталіцкі свет" на літоўскай мове — два разы ў месяц тыражом сто тысяч экземпляраў. У сакавіку ўбачыў свет штомесячнік „Информационный бюллетень Союза евангельских христиан-баптистов", тыражом пятнаццаць тысяч.

(„Московские новости")

КОНКУРС БЕЛАРУСАВЕДЫ „ШТО Я ВЕДАЮ ПРА БЕЛАРУСЬ" ЗАКОНЧАНЫ

27 мая ў Беластоку адбыўся фінал конкурсу беларусаведы для студэнтаў, які ў пачатку года быў аб'яўлены БГКТ, БАСам і Канадскім таварыствам „Беларусь" з Таронта. Пісьмовыя элімінацыі для студэнтаў адбыліся 15 красавіка адначасова ў Варшаве і Беластоку, пасля якіх камісія вылучыла ў фінал 5 асоб: Басю Кучынскую (Медыцынская акадэмія, Беласток), Юрку Каліну, Аляксандра Карпюка і Веслава Харужага (усе з гістарычнага факультэта філіяла Варшаўскага універсітэта ў Беластоку), Міраслава Урбановіча (Сельскагаспадарчая акадэмія, Ольштын). Удзельнікі фіналу адказвалі перад камісіяй на два пытанні з выбранай сабою тэмы конкурсу (прыпамінаем, што тэмы былі тры, а пытанні былі загадзя апублікаваны ў „Ніве"). У канчатковай ацэнцы ўдзельнікаў фіналу камісія ўзяла пад увагу таксама і пісьмовыя працы з першага этапу конкурсу.

Камісія ў складзе: Ян Максімюк (старшыня), Алег Латышонак і Антон Мірановіч (члены) пасля бурлівага пасяджэння ацаніла фіналістаў наступным чынам:

1-е месца (узнагарода 60 амерыканскіх долараў) — Бася Кучынская;

2-е месца (50 дол.) — Юрка Каліна;

3-е месца (40 дол.) — Веслаў Харужы;

4-е месца (20 дол.) — Аляксандр Карпюк;

5-е месца (10 дол.) — Міраслаў Урбановіч.

Мірэк Урбановіч па важных асабістых прычынах не змог прыехаць на фінал у Беласток, але камісія аднадушна пастанавіла залічыць яго да фіналістаў, абапіраючыся ў сваёй ацэнцы на пісьмовую працу з першага этапу конкурсу.

Варта адзначыць, што ўдзельнікі фіналу былі падрыхтаваны належным чынам, і камісія з прыемнасцю заключыла, што конкурс добра здзейсніў мэты, якія арганізатары паставілі перад студэнтамі: выклікаць шырэйшае зацікаўленне гісторыяй і культурай Беларусі і спрыяць паглыбленню ды замацаванню ведаў у гэтай галіне. Арганізатары шчыра дзякуюць нашым суайчыннікам з Канады, у прыватнасці, старшыні Таварыства „Беларусь" Аляксандру Палескаму, якія сабралі фінансавыя сродкі на ўзнагароды ў такога роду конкурсе ды аплацілі кошт выканання дыпломаў для ўдзельнікаў конкурсу. Гэты факт арганізатары разглядаюць як доказ таму, што духоўная наша Айчына — Беларусь — яднае беларусаў незалежна ад таго, дзе-колечы іх кінуў лёс.

Тэкст і фота
Яна Максімюка

Студэнты-фіналісты конкурсу „Што я ведаю пра Беларусь": Юрка Каліна, Бася Кучынская, Веслаў Харужы, Аляксандр Карпюк. 27 мая 1989 г., на тыдзень перад выбарамі ў Сейм і Сенат ПНР.

РАЗМОВА З БАСЯЙ КУЧЫНСКАЙ, ПЕРАМОЖНІЦАЙ КОНКУРСУ БЕЛАРУСАВЕДЫ СЯРОД СТУДЭНТАЎ

Ян Максімюк: Бася, віншую цябе з перамогай, тым болей выдатнай, што ты, як адзіная дзяўчына сярод фіналістаў, пабіла хлопцаў ушчэнт. Скажы, калі ласка, як сябе адчувае такая абсалютная пераможніца?

Бася Кучынская: Абсалютна не адчуваю сябе пераможніцай...

— А то чаму ж?!

— Хлопцы мне ўсё гаворыць, што выйграла я толькі таму, што была якраз адзінай дзяўчынай у конкурсе. Нібыта камісія паставілася да мяне менш прыдзірліва, чымсьці да іх...

— Але ж і тыпы! Гэта ўсё ад зайздрасці, ад нічога болей. Як старшыня камісіі, запэўніваю цябе, што выйграла ты інтэлектам, а не прыгожымі вачыма. Ды ну іх, тых хлопцаў несур'ёзных... Чытачам „Нівы" будзе цікава даведацца, як мяркую, крыху пра цябе: адкуль ты ўзялася і як апынулася ў беларускім студэнцкім асяроддзі.

— Нарадзілася я ў Бельску, там закончыла пачатковую школу і ліцэй імя Б. Тарашкевіча. Бацькі мае жывуць і працуюць у Бельску, але самі родам не з Бельска: тата са Шпакоў, а мама з Пасынкаў. Цяпер я ўжо на трэцім курсе Медыцынскай акадэміі ў Беластоку, якраз маю экзаменацыйную сесію... Шкадую і адшкадаваць не магу, што захацелася мне стаць лекарам... Вучоба забірае столькі часу, што аж жах...

— Ды ўсё-такі не так многа, калі маеш час на конкурс ці на дзейнасць у БАСе...

— Шырэйшыя кантакты з беларускім студэнцкім рухам пачаліся для мяне летась, калі я пайшла на рэйд „Бацькаўшчына". Ну а потым, вядома, быў першы з'езд БАСа. Можна сказаць, што беларускай я стала сярод студэнтаў. Раней, у ліцэі, гэтая справа заставалася ў невыразнай. Вядома ж, я там вучылася беларускай мове, але з сяброўкамі і сябрамі мы размаўлялі па-польску... А вось тут у Беластоку хлопцы з БАСа інакш і не захацелі са мною таварыць, як толькі па-беларуску або па-свойму... Заўзяліся на мяне, ды й годзе, жахлівыя нацыяналісты...

— Разумею. Пачаць гаварыць па-беларуску гэта не меншы жах, чымсьці для большасці беластоцкіх беларусаў пабачыць у горадзе выбарчыя афішы на беларускай мове... Гэта псіхалагічны шок. А як жа бацькі ставяцца да гэтай новай нацыянальнай сітуацыі свае дачкі?

— Ведаеш, бацькі ў сям'і размаўляюць паміж сабою па-свойму, а да мяне ад маленства звярталіся толькі па-польску. Цяпер, калі я час-часам загавораю да іх на роднай мове, узнікае сітуацыя даволі забаўная. Можа гэта і не шок, але нейкая няёмкасць яшчэ застаецца...

— Нічога, усё ўладкуецца. А як, па-твойму, выглядае цяпер сітуацыя ў беларускім студэнцкім асяроддзі?

— Пакуль што гэта ўсё яшчэ досыць слабы рух. Ёсць невялікія групы людзей, якія аддаюць яму душу, але шырэйшай базы няма. Прынамсі тут, у Беластоку. У Варшаве ці Ольштыне сітуацыя выглядае, можа, крыху інакш: там менш нашых студэнтаў і хіба таму яны трымаюцца з сабою ў турме. Сюды ж шмат народу прыходзіць на атрасіны або запусты, але пасля ўсе нейк расплываюцца. Ды ўсё ж такі пачатак зроблены. Напрыклад, у мяне ў Акадэміі дагэтуль жа нічога не было, а цяпер існуе гурток БАСа...

— Гурткі БАСа таксама існуюць у Палітэхніцы і ў філіяле Варшаўскага універсітэта, здаецца нават, што там яны ўжо атрымалі нейкія грошы на дзейнасць...

— Так, ім нейк удалося. Я яшчэ ні залатоўкі не адваявала, бо мне ўсё кажуць прынесці нейкія паперыны і пасведчанні, сама не ведаю, чаму і навошта...

— Тут трэба цярплівасці і настойлівасці, як заўсёды, калі маеш дачыненне з бюракратыяй. А таксама трэба пакарыстанца вопытам хлопцаў, якім удалося тыя грошы выцягнуць. Хлопцы яны наогул някепскія, хоць часам ствараюць уражанне, што ў галаве ім толькі вецер гуляе...

— Так, гэта праўда, але мне яны падабаюцца. Мне наогул падабаюцца ўсе беларусы: можа быць голы і босы, абы беларус — гэта найважнейшае. Запішы гэта, на выпадак, калі б гэтую размову чытаў мой тата.

— Разумею: голы і босы. Так і запішу. Думаю, што тата будзе задаволены. Дзякуй табе за размову.

ІЎЕ, ІЎЕ або ЯК ПАЎЛЫ З РЫБАЛАМІ ПАСЯБРАВАЛІ

(Працяг са стар. 1)

гнетавай. А потым пускаецца ў расповяды, па якой канюшыне ён тут хадзіў і ў каго гарэлку купляў. Чалавек ён бывалы ў гэтых краёх. Сяджу, развесіўшы вушы, і лыпаю вачыма. Для мяне гэта першая паездка на Беларусь.

У Іўі нас сустракаюць перад мясцовым Домам культуры. На Доме культуры афіша-анонс паўлаўскага тэатра з пастаноўкай камедыі Яновіча „Сто хвароб на аднаго чалавека“. На беларускай мове. Пры Доме культуры дзейнічае народны тэатр, кіраўніком якога з'яўляецца Віктар Багушэвіч. З ім асабіста і з ягоным тэатрам Янка Мордань пазнаёміўся раней, падчас Дзён Гродзеншчыны на Беласточчыне. Так што свой трапіў да свайго.

Апеку над намі пераймае Уладзімір Мікалаевіч Журавель, загадчык культурнага аддзела раённага выканаўчага камітэта ў Іўі. І неўзабаве вядзе нас на абед у рэстаран. Ох, і даліся нам тыя абеды, сняданкі і вячэры ў Іўі! Кармілі нас там так, быццам мы прыехалі з заморанай, галадаючай краіны. Кранаючая гасціннасць і сардэчнасць. Каб нам нічога не збывала. Ад шчырай душы. Дзякуем.

А пятай гадзіне зыходзяцца гледачы, выступленне пачынаецца міні-канцэртам „рыбалоўцаў“, пасля Валянціна Краснадэмбская выступае з маналогам адной такой пані Тэадоры, а наканец галоўны пункт праграмы — „Сто хвароб“. Публіка трохі ашаломленая. Што ж гэта дзеецца: прыехалі палякі, а выступаюць на беларускай мове? Вось табе! „Как они прекрасно говорят на нашем языке! Приятно послушать“, — шэптам прызнаецца адна глядачка сваёй суседцы. Карыстаю з нагоды і соваю ёй у рукі навагодні нумар „Нівы“. І тут жа цягнецца да мяне лес рук: сорак экземпляраў, якія я не надта ахвотна ўзяў з Беластока, расхапілі мігам. Каб жа мне ведаць раней пра такое, дык я ўзяў бы з сабою сотні дзве, і то не ўсім, пэўна, хапіла б. Пачынаючы ад другой дзеі, рэплікі паўлаўцаў на сцэне перапыняюцца штораз гучнейшымі раскатамі рогату публікі. Камедыя Яновіча мае адну сціплую, але немалаважную прыкмету: яна сапраўды смешная. А паўлаўцы іграюць класна і з псіхічным люзам, які ствараецца тады, калі выканаўца адчувае, што існуе сапраўды кантакт паміж ім і гледачом. Пасля авацыі запрашаюць на сцэну артыстаў з Іўя, дораць ім сувеніры і сёлетнія нашы календары. Публіка пазірае сумнавата. Календароў усяго трыццаць. Затым, стоячы, усе спяваюць „Бывайце здаровы, жывіце багата“. Спявае і тая пані, якой спадабалася беларуская мова „палякаў“.

Увечары маленькі прыём у рэстаране. Выступае іўеўскі ансамбль народнай музыкі „Ча-

Янка Мордань і Віктар Багушэвіч перад Домам культуры ў Іўі.

Касцёл у Іўі.

ЮЛЬЯНА ВІТАН-ДУБЯЙКОЎСКАЯ
СМЕРЦЬ ІВАНА ЛУЦКЕВІЧА

— 4 —

— Добра, што вы, жанчыны, маеце Бога ў сэрцы і ўмееце маліцца, вось і мама мая была вельмі набожная, — успомніў Іван.

— А так, памятаю, як у лісце сваім, яна вас, сыноў сваіх, даручала апецы Маці Вострабрамскай.

— Ну і ты, хоць і ератычка, пасылала паставіць Антосю свечкі перад Вострабрамскай, калі Ляля была безнадзейна хворая.

— Ну так, Ясенька, як трывога, то да Бога! Яська, і цяпер я дала перад выездам Пятрусі загад, каб паставіла ў Вострай Браме свечкі на тваю інтэнцыю. А сёння я памалюся за цябе, каб ты прыпомніў малітвы, якім цябе навучыла твая маці. Але ўжо позна, мне час ісці. Да заўтра, мой родны!

Я пацалавала яму вочы і перахрысціла яго, чаго раней ніколі не рабіла. Ён тады ўзяў маю руку, пацалаваў і сказаў:

— Дзякую табе.

15-га жніўня

У наступны дзень, у пятніцу, мы ўтрох: Ляля, Уладак і я прыйшлі да Івана. Ён быў якісь паважны, але міла прывітаўся, дзякаваў Уладку за адведзіны (Уладак прыйшоў развітацца, бо на другі дзень выязджаў), і прасіў усім кланяцца, пытаўся, як яму спадабаліся горы, і ў супольных гутарках прайшоў час да абеду. Ляля і Уладак выйшлі. Іван быў стомлены гасцьмі, сястра прынесла абед, а я пайшла ў сталовую. Ксёндз сядзеў у другім канцы стала і гэтым разам я з ім не гутарыла. Калі я ціха ўвайшла да Івана, ён драмаў, я села ў крэсла і глядзела на майго беднага Івана. „Што робіць хвароба з чалавека, — думала я, — хто б пазнаў у ім былога Івана, рухавага, жывога, найчасцей у добрым настроі, з мілай, або жартаўлівай усмешкай, з жывымі, добрымі вачыма, у якіх, як іншым разам казала я, сядзеў вясёлы чорцік, бо Іван любіў пажартаваць і дабрадушна высмеяць каго-небудзь. Ну, і іскры ягоныя вочы ўмелі сыпаць, калі быў гнеўны, але гэта хутка праходзіла і зноў добрая ўсмешка ажыўляла ягоны твар“.

Цяпер гэта быў худы твар, у якім яшчэ больш выступалі скулы, вусны тонкія, нос завостраны, вочы запалыя, толькі ягоная добрая ўсмешка прыпамінала былога Івана, мне хацелася плакаць, бо хутка і гэтай усмешкі, з якой мяне вітае, не пабачу болей. Але вось Іван прачнуўся, ён як бы штосьці прыпамінаў, а потым, заўважыўшы мяне, усміхнуўся:

— Ах, як добра, што ты пры мне, дай руку, але пачакай, адчыні вакно, я хачу глынуць свежага паветра.

Стаялі цудоўныя ціхія дні, сонца ўсё залівала, чыстае, горнае паветра было насычанае пахам сенажацяў, мне ніколі так лёгка не дыхалася, як тады. Іван як бы з радасцю ўдыхнуў гэтае паветра, наканец пачаў:

— Праўда, у такім паветры я хутка папраўлюся, вось бачыш, гарачка перастала мучыць мяне. (Ад слабасці ў яго моцна ўпала тэмпература).

— Ну так, ты цяпер і лепш выглядаеш, асабліва пасля сну, — цешыла я яго.

Ён ізноў замоўк, твар ягоны спаважнеў і ён пачаў:

— Вось, Юлінька, мы ўчора ўспомнілі маму і ведаеш, яна мне прыснілася.

— І што яна табе казала? — спытала я.

Выступае пані Тэадора (Валянціна Краснадэмбская).

„Сто хвароб на аднаго чалавека“. Вера Харытанюк (работніца), Марыя Харытанюк (пані).

барок“ пад кіраўніцтвам Івана Паўлавіча Чарняка. Але ж і музыканты! Агонь! А тая салістка, што спявала „Цячэ вада ў ярок“! Ах, Божа мой...

Віншаванні, тосты, зычанні, усё як трэба. Пачынаем пакрысе растлумачваць іўеўцам беларускі аспект жыцця на Беласточчыне. Калі раней нехта прабаваў загаворваць з намі папольску або па-расейску, то пад канец вечара ўсе напавал захліствваліся беларускамоўем. А потым Васіль Андраюк шпарнуў маналог Кавешкі з „Кар'ера“ Быкава, на падставе якога паўлаўцы таксама прывезлі сцэнічную пастаноўку. А Морданя ўсё рупіла дыскутаваць аб тэатральным мастацтве. У гасцініцу іўеўцы правялі нас тлумам. Запрашаю ў пакой трох іўеўчанак, каб канчаткова высветліць нашу нацыянальную сітуацыю, спадзеючыся тут на тэарэтычна абгрунтаваныя доказы Морданя, але ж дарэмна. Ясь пайшоў сабе дыскутаваць пра тэатральнае мастацтва з Віктарам Багушэвічам. Нацыянальную сітуацыю высвятляў я сам. Без значных вынікаў, на жаль.

(Заканчэнне ў наступным нумары)

Тэкст і фота
Яна Максімюка

Беларускія календары — тэатральнаму калектыву з Іўя.

— Нічога, але ўзяла мае рукі як бы хацела іх злажыць. Што гэта значыць?

— Ах, — сказала я, — кажуць, як з'яўляюцца нябожчыкі, то яны жадаюць малітвы. Ну, бачыш, ты з любоўю ўспомніў учора маму і яна на твой заклік прыйшла да цябе, а што рукі злажыла, то мусіць малітвы просіць.

І мы пачалі гаварыць на тэму замагільнага жыцця, як яго ўяўляе народ і паэзія, і ўспомнілі „Дзяды“ Адама Міцкевіча. Іван вельмі пераняўся гэтай тэмай. Ужо вечарэла, праз адчыненае вакно пачуўся звон на „Анёл Паньскі“.

— Ясенька, — сказала я, — вось звоняць на „Анёл Паньскі“, ці мы не змовім за душу тваёй мамы пацеры?

— А ты знаеш „Анёл Паньскі?“

— А як жа?

— Ну, так кажы!

Я ўзяла ягоныя рукі ў мае і пачала ціха, а потым галасней казаць „Анёл Паньскі“. Я не бачыла, ці ён паўтараў словы, у якія я ўклала ўсё сваё пачуццё, ён толькі мацней сціскаў мае рукі. Скончыўшы „Анёл Паньскі“, я пачала галасней адмаўляць „Ойчэ наш“; калі я сказала словы: „адпусці нам віны нашыя“, я пачула, як Іван ціха іх паўтарыў, я глянула на яго, дзве слязы пакаціліся па ягоным твары і ён далей паўтараў за мной словы малітвы да канца. Я, узрушаная, нахілілася да яго і са слязьмі пацалавала яму руку.

— Чаму ты плачаш, Юлінька? — ціха спытаў Іван.

— Ах, Ясько, гэта слёзы радасці, што мы злучыліся ў малітве.

— Так, мы цяпер сапраўды адно, — ціха адказаў Іван і паклаў мне другую руку на галаву. Не ведаю, як доўга я ляжала, прытуліўшы да ягонай рукі.

Калі я ўстала, каб ісці дадому і хацела развітацца, Іван на мяне глыбока глянуў і ціха сказаў:

— Юлінька, я ўсім прабачыў, — і позірк ягоны быў ужо незямны. Я нічога не магла адказаць, перахрысціла яго, пацалавала гэтыя вочы і выйшла. Зайшла да сястры, папрасіла, каб не спяшалася з вячэрай для Івана, бо ён узрушаны. На калідоры я спаткала ксяндза, які ішоў у сталовую на вячэру, ён, пабачыўшы мае слёзы, затрымаў мяне і з трывогай спытаўся:

— Чаму пані гэтак засмучаная, ці гэтак дрэнна з панам Луцкевічам?

— Не, гэта слёзы ўзрушання, бо сёння мы злучыліся ў малітве.

Ён вельмі ўсцешыўся і сказаў, што заўтра раніцай пастараецца падрыхтаваць Івана да споведзі, бо першы лёд зламаны.

Я йшла дарогаю і дзякавала ў душы ягонай маці, бо гэта яна нам дапамагла і плакала ад узрушання і ціхага жалю, бо ведала, што хутка ён нас пакіне назаўсёды.

Ляля кінулася да мяне, пабачыўшы мае слёзы:

— Што з Іванам, Юлінька?

— Лялінька, ён са мной адмовіў „Ойчэ наш“!

— Юлінька, якое гэта шчасце, — і яна абняла мяне і таксама заплакала.

16-га жніўня.

У суботу мы вырашылі не ісці перад абедам да Івана, таму, што ксёндз абяцаўся быць у яго. Мы зайшлі да пані Алексяеўскай, эмігранткі, і гутарылі аб нашым дарагім хворым і ейнай дачцы, што разам вучылася са мной на курсах. На абед мы вярнуліся ў пансіён і потым паехалі ў санаторыю. Калі мы ціхенька заглянулі да Івана, ён драмаў. Ляля мне шапнула, што пойдзе праведаць знаёмых, бо ў санаторыі яе ўжо шмат хто ведаў, асабліва адна старшая пацыентка любіла ейныя візіты. Я ціха села ў крэсла.

(Працяг будзе)

Жыла-была легенда

ТРЫМАЕЦЦА ЯК П'ЯНЫ ПЛОТУ

Едучы з Беластока праз Рэпнікі ў Бельск-Падляшскі, у Станіславове, ад шашы, злева ўбачыш дарогу ў Галіцкія. Калісьці была гэта вёска баярская, якая назву сваю ўзяла ад роду Галіцкіх. Гэтае прозвішча спатыкаецца тут па сённяшні дзень. Непадалёк, у простай лініі на захад, знаходзіцца Сольнічкі. У мінулым жылі тут княжаскія служэбнікі, якія займаліся дастаўкай солі. Адгэтуль, відаць, і назва мясцовасці. Па дарозе, паміж гэтымі вёскамі, недзе з паўкіламетра ад Галіцкіх, расла вялікая старая груша-дзічка. Сёння ўжо яе няма. Як успамін засталася толькі легенда.

Калісьці жыхар Галіцкіх, якога называлі Жылкевіч, пайшоў у Сольнічкі ў карчму. У карчме, як у карчме, — выпіўка, танцы. Жылкевіч пайшоў купіць солі. Але як жа, быўшы ў карчме, душы не пацешыць. Кульнуў адну чарку, другую, прытупнуў пры музыцы, з тым-сім словам перакінуўся і ноч глыбокая яго застала. Узяў пад руку мяшочак з соллю ды дамоў накіраваўся. Дарога знаёмая, але нешта не так яно дзеецца. Нейкая нячыстая сіла ў роў яго пачынае спіхаць ды ў балота цягне, усё ў напрамку рэчкі Невадніцы, якая тут амаль побач.

— Яшчэ чаго добрага і ўтаплюся, — падумаў Жылкевіч. Глядзіць, а балота яго ўжо па калена зассала. А навокал ні купіны, за якую ўхапіцца можна было б. Азіраецца спалохана навокал, аж бачыць у поцемках почы — нешта стаіць непадалёк. Успомніў Жылкевіч, што груша тут недзе расце, абгароджаная плотам. Трымаючы пад адной рукою мяшочак, а другою дапамагаючы сабе, дакарабкаўся неяк ён да дрэва ды схапіўся за жэрдзіну. Стаіць ён на няўпэўненых нагах ды трымаецца плоту як адзінага ратунку. У галаве ўсё пераблыталася — куды кінуцца, не ведае.

— Мабыць, трэба будзе да раніцы тут прастаяць, — разважаў спалохана.

Аж раптам, ні адсюль, ні адтуль нейкі незнаёмы паявіўся. Апрануты не па-сялянску, элегантны нейкі. Жылкевіч і не паспеў падумаць, як ён сюды дабраўся, калі той да яго загаварыў:

— А чаго ж ты гэтага плоту трымаешся? Дай патрымаю мяшочак, а ты закуры як чалавек. — і торбачку з махоркай падае.

Жылкевіч, хаця і спалоханы, але мяшочак з соллю аддаць не хоча

— Не бойся, — настайвае незнаёмы. — Не ўцяку ж. Вакол балота. Я таксама з дарогі збіўся.

І ўсё совае махорку. А яна такая араматная, так і заманьвае.

— Але прыкурыць не маю чым, — адказвае. — Усё прамокла.

Незнаёмы пашнырыў па кішэнях і зашалясцеў запалкамі. Жылкевіч даў патрымаць соль і пачаў скручваць папяросу. Апошнюю махорку ўсыпаў у кішэню. А незнаёмы, схапіўшы соль, рассыпаў яе па балоце ды пусты мяшок на галаву Жылкевіча насадзіў і завязаў вакол шыі. Сам зарагатаў ды толькі яго і бачылі. А Жылкевіч стаіць з мяшком на галаве, трымаючыся плоту, і крычыць, ратунку просячы. Тут і жэрдзіну пусціць баіцца, каб балота не ўцягнула, а ў мяшку нязручна — соль у вочы есць. Крычаў гэтак аж да раніцы. Ужо і гарэлка з галавы выйшла, а ратунку няма.

Раніцай выйшлі людзі ў поле, аж бачаць: ля грушы-дзічкі стаіць нехта з мяшком на галаве, трымаючыся плоту. Развязалі — Жылкевіч. Так і так, расказвае, і за ўдзячнасць махоркай пачаставаць хоча. Ён у кішэнь — а там замест курыва конскі памёт. І ад таго часу Жылкевіч перастаў заходзіць у карчму.

Міхась Шаховіч

Дарагое Сэрцайка, жыццё ўсміхалася мне, як нікому. Пазнаёмілася я з прыстойным чарнявым хлопцам, які прыехаў якраз на нейкія курсы ў наш горад. Закахалася па вушы. Праз паўгода мы сталі мужам і жонкай, і я, не задумваючыся, кінула ўсіх сваіх блізкіх і паехала за ім на другі канец Польшчы. Неяк вельмі хутка, адно за другім, нарадзілася ў нас трое дзетак. Я жыла бесклапотна, шчасліва заглядаючы ў вочы майму мужу, і выхоўвала дзяцей пры дапамозе ягонай сям'і. Сама ж працавала па сваёй прафесіі, бо закончыла я эканамічную школу. Працавала ў гандлі на даволі высокай пасадзе і ў многім магла дапамагчы сваёй сям'і не толькі грашыма.

Але сталася няшчасце. Мой муж паехаў дапамагаць сваёй маці на вёску ў час летніх палявых работ. Сонца грэла неміласэрна. У пэўным момантце муж мой стаў бледны, пахіснуўся і ўпаў. Больш ужо з зямлі не падняўся. Лекар сказаў, што быў гэта інсульт, гэта значыць кровазліццё ў мозг. І ў 34 гады я засталася ўдавой з тройкай падрастаючых дзяцей.

Як, чым магла я ўшанаваць памяць каханага мужа? Я вырашыла прысвяціць сябе ўсю выхаванню сваіх дзяцей. Падумала сабе так, што калі б ён цяпер мог нешта мне завяшчаць, нешта сказаць на развітанне, то прасіў бы, каб я добра выхавала нашых дзяцей. Міналі гады, а я білася як рыба аб лёд, стараючыся, каб маім дзецям не было горш як іншым. Вельмі вялікую ўвагу звяртала на іх вучобу. І трэба сказаць, што ўсе яны — і сын, і дзве дачкі — выйшлі на людзей. Адна дачка жыве са мною. Яна яшчэ незамужняя і мае такую ж адукацыю, як і я, а другая дачка і сын ужо маюць свае сем'і і сваіх дзяцей. Тая дачка працуе на даволі важнай пасадзе ў замежным гандлі, а сын — спецыяліст па электрычнасці, зарабляе вельмі добра.

Калі адышло ад мяне двое дзяцей, я адчула сябе вельмі самотнай. Некалі ў санаторыі пазнаёмілася я з адным шахцёрам. Быў вельмі прыстойным бландзінам з блакітнымі вачыма. Ведала я і дагэтуль мужчын, але гэты быў першым чалавекам, які заакцэптаваў маіх дзяцей. Усе мае ранейшыя знаёмствы канчаліся вельмі хутка, паколькі тыя мужчыны хацелі толькі мяне, мае дзеці ім выразна не адпавядалі. А гэты палюбіў дзяцей, спадабаліся яму нашы супольныя абеды ў нядзелі, сустрэчы, размовы. І ён быў удаўцом і была ў яго адна дачка. Ён жыў у суседнім горадзе — 60 кіламетраў ад майго. І вось калісь (раней ён заўсёды прыязджаў да мяне), я вырашыла наведаць яго. Калі прыехала, у хаце была толькі дачка. На маё пытанне, дзе бацька, яна адказала: „Пэўна, там, дзе заўсёды". Я здзіўлена глянула на яе. „Так, там, дзе заўсёды, у піўной!" — злосна адказала дачка. Мне стала неяк не па сабе. Я ж раней зусім не заўважыла, каб ён выпіваў лішняе. „Калі хочаце, то гляньце!" — сказала дачка і пачала адчыняць перада мной шафкі з пустымі бутэлькамі. Я анямела. Пацяху сабралася і выехала дахаты, не дачакаўшыся чалавека, які за тры гады нашага знаёмства стаўся мне вельмі блізкім. І пытаю ў цябе, Сэрцайка, ці ёсць у жыцці нешта больш каштоўнае, чым дзеці, і ці варта наогул прысвячаць якую-кольвек увагу мужчынам у маім узросце?

Эдыта

Эдыта! Напэўна варта, каб жанчыны прысвячалі ўвагу мужчынам, а мужчыны — жанчынам. І ў кожным узросце! Думаю, што ты перапалохалася без патрэбы. Калі гэты чалавек умеў стрымацца пры табе, то напэўна мог бы і перастаць піць. А так вось жыў адзін, без жонкі, мо часамі і „заліў рабака", сумуючы па табе. А дзяўчына яго, дачка значыцца, занадта скваплівa неяк паказала табе грахі свайго бацькі. Дачка, якая па-сапраўднаму кахала б бацьку, наадварот, пастаралася б гэтыя грахі затаіць.

Відаць, дачушка яго прывыкла да ролі адзінай жанчыны ў жыцці твайго каханага. І цяжка ёй было пагадзіцца з думкай, што ён можа кахаць яшчэ іншую жанчыну.

Сэрцайка

P.S. А тыя бутэлькі маглі ўжо стаяць у шафках гадоў пятнаццаць.

ФАРШЫРАВАНАЯ ГАРОДНІНА

Калярэпкі. Узяць маладыя, без цвёрдых валокнаў калярэпкі, адрэзаць ад іх вярхі з маладымі лісткамі, а сярэдзінкі выразаць і адлажыць на бок.

Падрыхтаваць фарш. Можна ўзяць змеленае мяса ці каўбасу, якую трэба вельмі дробна пасячы. У мяса дадаць палавінку вымачанай у малацэ і выціснутай булкі, пасечаную цыбулю, падсмажаную на тлушчы, адно яйка, соль і перац.

Усё добра перамяшаць, фаршам начыніць калярэпкі, накрыць зрэзанымі вярхушкамі, палажыць у каструльку, падліць булёнам і варыць. Пазней зрабіць засмажку з лыжкі мукі і лыжкі масла, развесці соусам. Пакласці паміж калярэпкамі выразаныя з сярэдзіны кавалкі гароднiны і тушыць яшчэ каля паўгадзіны. Замест засмажкі можна дадаць у соус шклянку смятаны, разбітай з лыжкай вады.

Падаем калярэпкі з вараным рысам ці маладой бульбай. Усё пасыпаць укропам.

Запяканыя памідоры. Памідоры сярэдняй велічыні акуратна ўсыпаць у кіпецень. З кожнага зрэзаць зверху скрылёчак і лыжачкай выняць з сярэдзіны мякіш, галоўным чынам семечкі. Сырое мяса прапусціць праз мясарубку. Дадаць пасечаную цыбулю, падсмажаную на тлушчы, соль, перац, яйка, пасечаны ўкроп і ўсё перамяшаць. Гэтым фаршам напаўняць памідоры, пакласці іх у шырокую каструльку, спырскаць растопленым маслам, пасыпаць пертай булкай і запякаць каля паўгадзіны.

Фарш можна падрыхтоўваць таксама з рысам, як на галубцы, можна таксама ўзяць замест мяса пячурыцы.

Гаспадыня

Астроне! Мне прысніўся даволі страшны сон. Зрэшты, ты ўжо раней пісаў, што надта кепска, калі прысніцца мачыха. Мне прыснілася мая мачыха вельмі хворая, такая, як была ў канцы жыцця. Мы знаходзімся ў нейкай вялікай хаце, не была яна ні мая, ні мачыхі, а яна ні то ляжала, ні то сядзела ў раскіданай пасцелі. І вось просіць яна мяне: „Навары мне бульбы ў мундзірах", зрэшты так было яшчэ і тады, калі яна жыла, заўсёды мела на нейкую страву ахвоту, і трэба было ёй нешта хуценька рабіць.

Я хацела ёй адразу наварыць бульбы, але тут прыйшоў нейкі чалавек, які запрапанаваў мне нейкае мяса, яйкі і яшчэ нешта. Я пайшла з ім на кухню ці ў нейкі іншы пакой, не той, дзе ляжала хворая мачыха, і пачала купляць у яго ўсе прывезеныя прадукты.

Трэба сказаць, што тая бульба, якую мела я зварыць, неяк вылецела ў мяне з галавы. І тады раптам чую, што мачыха ізноў просіць: „Ну, калі ты ўжо наварыш мне гэтай бульбы?". І тады я спахапілася і зварыла ёй бульбу ў мундзірах, так як яна і прасіла.

Марта

Марта! Твой сон неадназначны. Тое, што прыснілася табе мачыха, сведчыць аб тым, што будзеш мець нейкія клопаты, нейкае фальшывае абвінавачванне, адным словам, нешта звязанае з фальшам. Аднак жа ўсё павінна скончыцца добра. Аб гэтым, несумненна, сведчыць той факт, што ты ўсё ж наварыла тае бульбы сваёй хворай мачысе. Бульба, якая прысніцца чалавеку, заўсёды абазначае або паварот на добрае або нейкі прыбытак.

Астрон

Зорка
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

„ЗОРКА" Ў ГАСЦЯХ У ДУБЯЖЫНЕ

Пад канец навучальнага года школа ў Дубяжыне вырашыла зрабіць падсумаванне сваёй пазалекцыйнай працы, гэта значыць, актыўнасці вучняў у розных галінах грамадскага жыцця, удзелу ў розных конкурсах, у тым ліку і ў беларускіх. Нагодай да гэтага стаў адыход на пенсію шматгадовай настаўніцы беларускай мовы Неанілы Філіпчук, а таксама дырэктара школы Мар'яна Акштульскага. „Зорка" з прыемнасцю прыняла запрашэнне настаўнікаў і вучняў пабываць з гэтай нагоды ў іх школе.

І вось, 6 чэрвеня на ганку школы, прыгожа абсаджанай кветкамі, дзеці павіталі „Зорку" хлебам-соллю на вышываным ручніку і павялі паказваць сваю школу.

Першым запрасіў да сябе спалучаны клас пяці- і шасцікласнікаў. Яны падрыхтавалі беларускую сцэнку „Свавольныя зайчаняты", якую развучылі з „Зоркі". З гэтай п'ескай яны выступалі ў сёлетнім аглядзе тэатральных калектываў. Хоць гэтым разам у класе выступалі без масак, але ігралі добра і было цікава. Потым заспявалі некалькі беларускіх песень.

Чацвёрты клас таксама паказаў „Зорцы" сцэнку — п'есу „Праведалі". І іх пастаноўка аказалася займальнай, а затым і чацвертакласнікі даказалі, што і яны добра спяваюць, шмат ведаюць беларускіх песень.

Так дзеці павіталі „Зорку" хлебам-соллю на вышываным ручніку.

Запрасілі да сябе ў клас і васьмікласнікі. Гэта былі іх апошнія дні ў школе. Размова наша вялася ўжо вельмі па-даросламу: гаварылі аб выбары прафесіі, аб паступленні далей вучыцца, аб пашане да ўсяго роднага, асабліва да мовы, вынесенай з дому, ды і наогул нашай нацыянальнай годнасці. Васьмікласнікі паказалі „Зорцы" свой школьны этнаграфічны куточак, які па колькасці экспанатаў мог бы быць і школьным музеем. Складаецца ён з вялікай колькасці старых прадметаў хатняга ўжытку, якія былі сабраны ў вёсцы (значную іх колькасць настаўніца беларускай мовы сабрала па сваёй радні) і ваколіцы, а вельмі многа экспанатаў робяць самі вучні на сваіх школьных занятках па ручной працы. Тут жа побач — маленькія кросны. На іх вучні самі ткуць белыя ручнікі з чырвоным арнаментам, бежнікі, дыванікі.

Наогул, школа ў Дубяжыне, як адзіная ў ваяводстве, знаходзіцца пад патранатам беластоцкай „Цэпэліі". Гэтая ўстанова займаецца арганізаваннем вырабу і распаўсюджваннем прадметаў народнай творчасці. Патранат „Цэпэліі" над школай заключаецца ў заахвочванні вучняў вучыцца ад старэйшых людзей у вёсцы вырабляць прадметы хатняга ўжытку з гліны, саломы, дрэва, а таксама працягваць па традыцыі розныя формы вясковага рукадзелля. Пад пільным вокам настаўніцы Валянціны Шарко дзяўчаткі вучацца вышываць, ткаць, гафтаваць, вырабляць розныя пляцёнкі і ўсё іншае, ды так добра, што ў сёлетнім конкурсе

(Працяг на стар. 10)

Вучні сёмага і восьмага класа ля куточка сваёй творчасці.

БЕЛАРУСКАЯ НАРОДНАЯ КАЗКА

Частка 3.

Паспачуваў цар Глінскаму-Папялінскаму ды загадаў лепшым сваім краўцам і шаўцам пашыць яму новае абмундзіраванне.

Як бачыш пашылі краўцы і шаўцы новае абмундзіраванне. Адзеўся Глінскі-Папялінскі, прыхарашыўся і паехаў з царом у палацы.

Пагаманіў з ім цар, пачаставаў, а потым і кажа:

— А цяпер хацеў бы я паглядзець твой маёнтак: калі ты і праўда такі багаты, дык аддам за цябе дачку.

Спужаўся Глінскі-Папялінскі: якое ж ён багацце пакажа цару? Увесь яго маёнтак — адна гліняная печ, ды і тая развалілася.

Пачуў пра гэта кот Максім. Паклікаў ён свайго гаспадара ўбок і шэпча яму:

— Не бойся! Усё добра будзе.

Запрэглі царскія конюхі самых лепшых коней ў самую лепшую карэту. Сеў цар у карэту і паехаў. А кот наперадзе пабег — дарогу паказваць.

Едзе цар, едзе, пад'язджае да маёнтка Змея Гарынавіча. Кот наперадзе бяжыць. Бачыць: пастухі вялікую чараду кароў пасуць. Падбягае ён да пастухоў.

— Чые вы? — пытаецца.

— Змея Гарынавіча.

Кот натапырыў вусы, грозны стаў:

— Не кажыце нікому, што вы пастухі Змея Гарынавіча, а кажыце — Марціна Глінскага-Папялінскага. Бо за мною ляціць Гром з Перуном — ён заб'е вас.

Сказаў так кот Максім і пабег далей. Сустракае вялікую чараду коней.

Падбег да канюхоў і пытаецца:

— Чые вы, канюхі?

— Змея Гарынавіча.

— Не кажыце нікому, што вы Змея Гарынавіча, а кажыце — пана Глінскага-Папялінскага. Бо за мною ляціць Гром з Перуном — ён заб'е вас.

Тым часам царская карэта з громам пад'ехала да пастухоў.

— Чые вы? — пытаецца ў іх цар.

— Пана Марціна Глінскага-Папялінскага, — адказваюць пастухі.

— О, — дзівіцца цар, — багаты пан Глінскі-Папялінскі!

Гэтак жа адказалі і канюхі.

Пакуль цар ехаў, кот прыбег у двор Змея Гарынавіча. Убачыў самога Змея і крычыць:

— Хавайся, Змей Гарынавіч! Едзе Гром з Перуном — ён цябе заб'е і на муку сатрэ.

Спужаўся Змей Гарынавіч:

— Куды ж мне схавацца?

Кот паглядзеў і ўбачыў вялікае дупло ў старой ліпе.

(Працяг на стар. 10)

(Працяг са стар. 9)

— Лезь хутчэй сюды! — кажа Змею.

Залез Змей у дупло, а кот забіў дупло паленам ды яшчэ і глінаю замазаў. Потым пабег да Змеевых слуг.

— Чые вы? — пытаецца.

— Змея Гарынавіча.

— Не кажыце нікому, што Змея Гарынавіча, а кажыце, што пана Марціна Глінскага-Папялінскага. Бо за мною ляціць Гром з Перуном — ён заб'е вас.

— Добра, — кажуць напалоханыя слугі.

Прыехаў цар у маёнтак Змея Гарынавіча. Слугі кінуліся сустракаць яго.

— Чый гэта маёнтак? — пытаецца цар.

— Пана Марціна Глінскага-Папялінскага! — у адзін голас алказалі слугі.

— Ну, што ж, — кажа цар, — сапраўды багаты пан Глінскі-Папялінскі. Аддам за яго дачку.

Тут цар вярнуўся ў свае палацы, паклікаў музыкаў і загадаў іграць веселле.

Усяго там было: хто што хацеў, тое піў і еў. І я там быў, еў і піў, па барадзе цякло, а ў роце не было.

Вершы Віктара Шведа

ЯРАСЛАЎ НА БОБІКА СВІСТАЎ

Мама пачала сварыцца:
— Спэцканы такі чаму?
— Я пакорпаўся ў зямлі...,
Рукі брудныя таму.

— Бачу, што два пальцы толькі
Чысценькія, Яраслаў.
— Я на свайго брата Кольку
Ды на Бобіка свістаў.

РУКІ Ў КІШЭНІ ПАКЛАДЗІ

— Не замінай ты мне, Кандрат,
Лепей вазьміся за навуку.
Працы ў мяне, як бачыш, шмат,
Не ведаю, куды дзець рукі.

Да мамы кемлівы сынок
З парадаю такой звярнуўся:
— Кішэні мае фартушок,
Рукі туды схавай, мамуся.

НЕ РАБІ З СЯБЕ ДУРНОГА

Прыйшла суседка да суседкі
Са скаргай на гарэзу Ваню:
— Ты прыкажы, хай мяне дзетка
Перадражняць больш перастане.

І знерваваная матуля
Сынка паклікала малога:
— Не раз жа ўвагу мы звярнулі,
Каб не рабіў з сябе дурнога.

„ЗОРКА" Ў ГАСЦЯХ У ДУБЯЖЫНЕ

(Працяг са стар. 9)

„Цэпэліі" для школьнікаў работы з Дубяжына занялі ў Беластоку восем першых месц і высланы на цэнтральны конкурс у Варшаву.

Еля Краўчук, васьмікласніца і ўдзельніца ваяводскай алімпіяды па рускай мове, запрасіла „Зорку" паглядзець, як прыгожа ўдэкараваны іх кабінет рускай мовы. Зрабілі гэта вучні разам са сваёй настаўніцай Надзеяй Аверчук.

Беларускую мову вывучаюць усе дзеці ў школе. А настаўніца Нееніла Філіпчук стараецца, каб зацікавіць вучняў не толькі чытаннем падручніка, але і ўдзелам у працы тэатральных калектываў, якія працуюць амаль у кожным класе, рыхтуе дзяцей да конкурсаў — дэкламатарскага і беларускай песні, ды і наогул усе тут умеюць спяваць прыгожыя беларускія песні. Вось нядаўна Войцех Томчук добра спяваў на цэнтральным аглядзе беларускай песні. Івона Аверчук і Ася Ваўранюк удзельнічалі ў беларускім дэкламатарскім конкурсе, а ў конкурсе тэатральных калектываў школа штогод займае вядучае месца.

Удзельнічаюць вучні і ў іншых конкурсах, прычым вельмі паспяхова. Для прыкладу, у конкурсе „Моладзь на моры" заваявалі Кубак куратара, у конкурсе на дакармлянне звяроў і птушак зімою, які арганізаваў паляўнічы гурток „Рысь" у

Пяты і шосты клас на рэпетыцыі п'есы „Свавольныя зайчаняты".

Бельску, — І месца ў раёне, у конкурсе „Маладосць-цвярозасць" — дыплом з адзначэннем і 50 тысяч злотых узнагароды, за лесанасаджэнне і азеляненне школьнага пляцу — падзяка ад гміны і аддзела лясніцтва Ваяводскай управы ў Беластоку, за ўдзел у конкурсе „Наша школа чыстая і здаровая" — атрымалі прыгожую карціну ад арганізатараў.

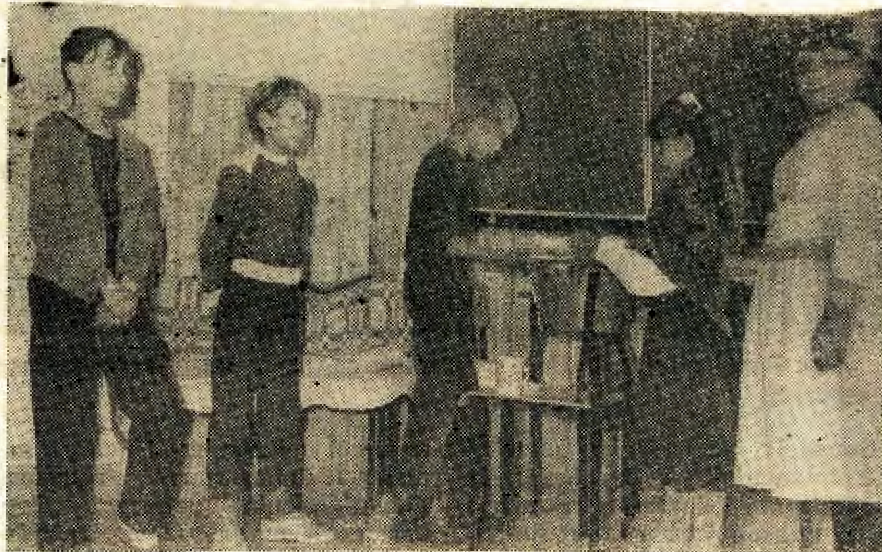

Чацвертакласнікі ў п'есе „Праведалі".

Вясна прынесла дзецям чарговую прыемнасць — пачаліся экскурсіі. Старэйшыя вучні аб'ехалі Паўднёвую Польшчу па трасе: Люблін — Наленчаў — Казімеж-Дольны — Пулавы. Малодшыя дзеці пабывалі трошкі бліжэй — у Трэблінцы, Цеханоўцу, Драгічыне і на Грабарцы.

Цяпер ужо канікулы. Усе адпачываюць. Хто паедзе ў лагер, хто ў госці да сваякоў, а большасць дзяцей застанецца дома, будзе адпачываць, дапамагаць бацькам па гаспадарцы.

Жадаем усім добрага адпачынку, цікавага і карыснага. І не забывайце пра „Зорку". Чытайце яе і пішыце ў рэдакцыю аб сваіх цікавых справах.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

Вясёлы куточак

* ✲ *

— Навошта ты павесіў аб'яву: „Увага, сабака?" Твой сабака ж заўсёды спіць!

— Таму і павесіў. Бо ўчора на яго ледзь не наступілі.

* ✲ *

Лекар здзіўлена пытаецца ў пацыента:

— Чаму вы за жывот трымаецеся, калі кажаце, што вам галасавыя струны баляць?

— Бо я гавару з жыв...

* ✲ *

— Што ты на мяне так упарта глядзіш? — пытаецца настаўнік у вучня.

— Нядаўна вы самі казалі, што мы павінны мець мужнасць адкрыта глядзець неб... ў во...

* ✲ *

— Я ўсё купіў, што ты заказвала, — хваліцца прафесар жонцы.

— Так? А дзе ж твая сумка?

ПАЗНАЁМІМСЯ

БССР, 222320, Мінская вобл., Маладзечанскі раён, п/а Краснае, вул. Андракіна, 10. Аксёнавай Юлі.

* ✲ *

СССР, 686323, Магаданская обл., Сусуманский район, п. Широкий, ул. Скворцова, 2-11. Кавериной Тане.

* ✲ *

СССР, 346514, Ростовская обл., г. Шахты, ул. Пульного, д. 7, кв. 6. Миронову Максиму. 3 клас.

* ✲ *

СССР, Молдавская ССР, г. Бельцы, ул. Колисова, 3/31. Грабовской Наташе. 5 клас.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

Падзялі карцінку дзвюма лініямі на тры часткі так, каб у кожнай частцы было па тры дрэвы і тры чалавекі.

Piątek 30 VI — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie — Na zielono. 9.30 „Arabella" — serial CSRS. 10.00 DT — Wiadomości. 10.10 DT — Dodatek gospodarczy. 10.25 Film fab. 15.10 NURT. 15.40 Domator przed weekendem. 16.40 Pr. dnia. 16.45 Intersygnał. 17.15 Teleexpress. 17.30 Film dok. 18.10 Skarbiec. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Monitor rządowy. 19.30 Dziennik 20.05 „Kumpel Joey" — film USA 22.00 Kroniki PAT — Tak było... 22.10 Spór o jutro — otwarte studio. 23.15 DT — Echa dnia. 23.35 Spór o jutro — otwarte studio (c.d.).

Sobota 1 VII — 8.00 Tydzień na działce. 8.20 Za zdrowie. 8.55 Pr. dnia. 9.00 Kino Teleferii: „Fragglesi" — serial ang. oraz „Szaleństwa panny Ewy" (1) — film pol. 10.30 DT — Wiad. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.20 Azymut 11.50 Tel. koncert życzeń. 12.20 „Śladami Odyseusza" — franc. film dok. 13.00 Tel. Teatr Prozy: R. Chandler — „Mówi Chandler" 15.05 Pałace polskie — Dobrzyca. 15.35 „Mąż swojej żony" — komedia pol. 17.05 Los. Dużego Lotka. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prezydenci. 18.00 Premie i premiery 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierzat. 19.30 Dziennik. 20.05 „Powrót rewolwerowca" — western USA. 21.40 „Kłyk Western And Company" — film dok. 22.20 Tydzień w polityce. 22.30 Tel. przegląd sportowy. 22.50 Telegazeta. 23.00 Kino Sensacji: „Coma" — film USA.

Niedziela 2 VII — 6.50 TTR — s. IV Zajęcia wakacyjne: Kompleksowa ochrona zbóż. 7.10 TTR — s. II Zajęcia wakacyjne: Mech. prac w owczarniach. 7.30 Po gospodarsku. 8.00 Tydzień. 8.40 Pr. dnia. 8.45 „Wódz Seminolów" — film fab. NRD. 10.30 DT — Wiad. 10.35 „Życie na planecie Ziemia" (4) — franc. film dok. 11.25 Kraj za miastem. 11.55 Tel. koncert życzeń. 12.40 Opole '89 — Krajowa scena młodzieżowa. 13.40 Pr.. dnia. 13.45 „Foki z Zatoki Admiralicji" — film dok. 14.15 Marek Sierocki zaprasza. 14.30 „Powiększenie" — fotomagazyn. 14.50 „Pieprz i wanilia" 15.35 „Katarzyna" — serial franc. 17.15 Teleexpress. 17.30 Gdzie są taśmy z tamtych lat. 18.10 Antena. 18.30 „Panna dziedziczka" (7) — serial braz. 19.00 Wieczorynka 19.30 Dziennik. 20.05 „Ucieczka z miejsc ukochanych" (7) — serial TP. 21.05 „7 dni — świat". 21.35 Sportowa niedziela. 22.05 Kinomania. 22.40 Premiery po latach: „Wszystko jest poezją". 23.50 Telegazeta.

Poniedziałek 3 VII — 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek" (1) — serial TP. 18.25 Echa stadionów 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Gorące linie. 19.30 Dziennik. 20.05 Spektakl na bis: J. Abramow-Newerly — „Maestro". 22.00 Kroniki PAT. 22.15 Gwiazdy jazzu — Michel Petrucciani. 22.45 DT — Echa dnia.

Wtorek 4 VII — 8.50 Domator. 9.00 Wakacje z Ikarem. 9.30 Kino Teleferii „Dziewczyna pirat" (3) — serial NRD. 10.00 DT — Wiad. 10.10 DT — Dodatek gosp 10.25 Film fab. 17.10 Pr. dnia. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek" (2) — serial TP. 18.20 „Być reporterem" — film dok. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 „Stop" — Tel. Klub Konsumentów. 19.30 Dziennik. 20.05 „Księżniczka Daisy" (cz. 1) — melodramat prod. USA. 21.35 Kroniki PAT. 21.50 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 22.05 Zawsze po 21-szej. 22.40 DT — Echa dnia

Środa 5 VII — 8.50 Domator. 9.00 Teleferie najmłodszych — Zgadywanie na ekranie. 9.30 „Piaskowy stworek" — film fab. prod. CSRS. 10.00 DT — Wiad. 10.10 „Zawsze jesteś w sercu moim" — film rum. 16.40 Pr. dnia. 16.45 Los. Ex. i Super Lotka. 16.55 Tel. Informator Wydawniczy. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek" (3) — serial TP. 18.30 Z wiatrem i pod wiatr. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 Bocznymi drogami. 19.30 Dziennik. 20.05 „Kraksa" — dramat psych. prod. włoskiej 21.50 Kroniki PAT. 22.05 Studio Sport. 22.25 „Spojrzenia" — mag. o państwach socjal. 22.55 DT — Echa dnia.

Czwartek 6 VII — 8.50 Domator. 9.00 „Vasco da Gama ze wsi Rupcza" (2) — serial bułg. 10.00 DT — Wiad. 10.10 „Tylko bez paniki" — film węg. 16.45 Pr. dnia. 16.50 Patrol. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Czterdziestolatek" (4) — serial TP. 18.25 Ze sztuką na ty. 18.50 „10 minut". 19.00 Dobranoc. 19.10 „Teraz" — tyg. gosp. 19.30 Dziennik 20.05 „Telefon 110" — „Ostatnia klinika" — film NRD. 21.30 Kroniki PAT. 21.45 Pegaz. 22.25 Festiwal Piosenki Żołnierskiej — Kołobrzeg '89. 23.25 DT — Echa dnia.

Bielsk Podlaski. Stowarzyszenie złoczyńców — fr. 2—5. Piłkarski poker — pol. 6—9.

Czeremcha Czuję się świetnie — pol. 5. Czarna wdowa — USA 8—9.

Hajnówka Rok niebezpiecznego życia — austr. 3. Imię róży — RFN 4—5. Powrót na ziemię — USA 6—9

Michałowo Gabriela — braz. 4—6. Koniec sezonu na lody — pol. 7—9.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль: новы	Стыль: стары	Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
нядзеля	2	19	Марыі, Урбана	Іуды, Засіма	3.19-20.00	1.43-20.04
панядзелак	3	20	Анатоля, Яцка	Іны, Рыммы	3.20-20.00	2.52-20.43
аўторак	4	21	Інацэнта, Тодара	Юльяна, Цярэнція	3.21-19.59	4.12-21.09
серада	5	22	Караліны, Антонія	Галакціёна, Юльяны	3.22-19.59	5.34-21.28
чацвер	6	23	Даміьікі, Луцыі	Германа, Агрыпіны	3.23-19.58	6.54-21.41
пятніца	7	24	Цырыля, Методзія	*Іаана Хрысціцеля*	3.23-19.58	8.10-21.53
субота	8	25	Эльжбеты, Пракопа	Фяўроніі, Леаніда	3.24-19.57	9.23-22.02

ЯШЧЭ РАЗ РАХУНАК № 141713

Беларускае таварыства „Радзіма" адкрыла ў рэспубліканскім жылсацбанку горада Мінска бягучы рахунак № 141713 для збору добраахвотных ахвяраванняў у фонд будаўніцтва Беларускага музея ў Гайнаўцы (ПНР).

Як мы не раз паведамлялі, Беларускае грамадска-культурнае таварыства ў Польшчы будуе ў Гайнаўцы, на Беласточчыне, этнаграфічны музей. Справа гэта датычыць не толькі беларускай меншасці ў ПНР, але і ўсіх нас, дзе б мы ні жылі, бо музей гэты можа стаць не толькі рэгіянальным, але і агульнанацыянальным асяродкам гісторыі і культуры.

У фонд дапамогі будаўніцтву музея ўжо даўно ідуць ахвяраванні з усіх куткоў, дзе толькі ёсць беларусы. Свой значны ўклад зрабілі нашы замежныя суайчыннікі з Канады, ЗША, Аўстраліі, краін Еўропы. Пасобныя ўзносы паступаюць на адрас Галоўнага праўлення БГКТ у Беластоку і з нашай рэспублікі.

Цяпер уся грашовая дапамога з Беларусі, спадзяёмся, будзе канцэнтравацца на рахунку № 141713. Ахвяраванні на яго могуць пералічваць як прадпрыемствы, арганізацыі, установы, так і паасобныя грамадзяне. Карацей кажучы, кожны, хто адчувае патрэбу зрабіць патрыятычны ўчынак.

Сродкі з гэтага рахунка Беларускае таварыства „Радзіма" перадасць грамадскаму камітэту пабудовы Беларускага музея ў Гайнаўцы.

„Голас Радзімы" № 17 (2107) ад 27 красавіка 1989 г.

ПАВЕДАМЛЕННІ

Акруговая камісія па доследах гітлераўскіх злачынстваў у Беластоку звяртаецца з просьбай надсылаць інфармацыі і матэрыялы, што датычаць асоб, якія ў перыяд гітлераўскай акупацыі знаходзіліся ў карным лагеры ў Кнышыне, падаючы адначасова прычыны іх арыштавання.

Карэспандэнцыю ў гэтай справе просім накіроўваць на адрас: Акруговая камісія па доследах гітлераўскіх злачынстваў у Беластоку, Беласток, вул. Бэма 11, тэл. 273-34.

* * *

Акруговая камісія па доследах гітлераўскіх злачынстваў у Беластоку мае намер зрабіць дакладны спісак асоб, забітых гітлераўцамі ў Пілках. У сувязі з гэтым просім надсылаць інфармацыі аб ахвярах злачынстваў, беручы пад увагу таксама савецкіх ваеннапалонных, цыганоў і яўрэяў.

Інфармацыі ў гэтай справе просім накіроўваць на вышэй пададзены адрас.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132-3.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5021-24325-152-6787, nr rachunku walutowego w rublach 5021-24325-151-6201.

Спіс чарговых ахвяравальнікаў:
з Аўстраліі —

2580. **Алесь Алехнік** — 36000 зл.
2581. **Міхась Зуй** — 36000 зл.
2582. **Галоўная ўправа Беларускага аб'яднання ў Аўстраліі** — 36000 зл.
2583. **Міхась Лужынскі** — 36000 зл.
2584. **Уладзімір Бакуновіч** — 24000 зл.
2585. **Я. Школа** — 24000 зл.
2586. **Міхась Іхан** — 24000 зл.
2587. **К.Сіткоўскі** — 12000 зл.
2588. **Міхась Пячонка** — 2000 зл.

Дзякуем

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego 17-200 Hajnówka. ul Wyzwolenia 6 Тэлефон 28-89.

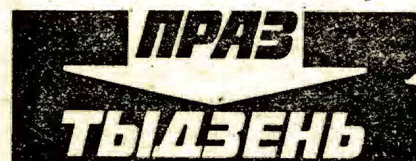

Выйсці з чужога цяню — інтэрв'ю з Масквы ● З друку: пра распаўсюджванне „Нівы" на Беларусі і эміграцыю з СССР ● Што адчувалі нашы студэнты ў Мінску ● У пошце: не дзяліць (беларусаў) ● „Ружа" ў Бельску ● Калодзеж ● Гутаркі аб мове ● „Зорка" ● Парады сардэчныя, кухонныя і сонныя ● Гумар і песня.

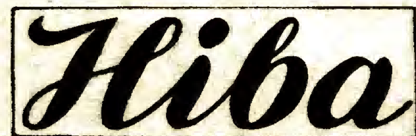

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Валянціна Жэшка (карэктар). Віталій Луба (галоўны рэдактар). Міраслава Лукша. Ян Максімюк. Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі). Уладзіслаў Петрук (мастак) Марыя Федарук (машыністка). Ада Чачуга (адказны сакратар). Яніна Чэрнякевіч (рэдактар „Зоркі").

„Niwa"
ul Wesołowskiego 1
15-950 Białystok. skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul Wesołowskiego 1. Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty kwart 520 zł półr 1040 zł rocznie 2080 zł

WARUNKI PRENUMERATY:
1. dla osób prawnych - instytucji i zakładów pracy
   — instytucje zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   — instytucje zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
2. dla osób fizycznych indywidualnych prenumeratorów
   — osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych u doręczycieli
   — osoby fizyczne zamieszkałe w miastach siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora Wpłaty dokonują używając blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy Wydawnictw ul Towarowa 28 00-950 Warszawa skr poczt 12 PBK XIII Oddział w Warszawie Nr konta 370044-1195-139-11 Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam 968/89 r. Nakład 4.900 egz. T-3.

НІЎКА

РАСТЛУМАЧАЛЬНЫ СЛОЎНІК „НІЎКІ"

Адкрыванне — зраненне да крыві.
Адлавіць — паднесці з лавы.
Адлазіць — выразаць лазу.
Адлюстраваць — пабіць люстра.
Адмучыцца — прадаць муку.
Адназерка — Вера без кавалера.
Адназерац — хлопец (муж) Веры.
Адпатомнік — пісьменнік, які напісаў адну кніжку.
Адносіны — вяртанне пазычаных прадметаў.
Адпараны — разведзены.
Адпарванне — развод.
Адпляваць — пазбавіць плявы, напр. дзявочай.
Адраіць — выкінуць з раю.
Адраканне — вылаўліванне ракаў.
Адратавацца — выплаціць усе раты.
Адрачэнне — высушэнне рэк.
Адсадзіць — вырубаць сад.
Адхвастаць — адрубаць хвост.
Адчайнасць — крызіс на гарбату.
Адчапляць — адстрэльваць чаплі.

ядань

У МАЛАДОЙ СЯМ'І

— Не ведаю, любы, наколькі цябе
абрадую весткай такою.
Аднак ужо смела скажу я цяпер
што хутка нас будзе ўжо трое...
— Дык гэта ж цудоўна! І цвёрда у тым
упэўнена ты ўжо, Ганула?
— Бясспрэчна, каханы. Пісьмо вунь
ляжыць —
да нас пераедзе... бабуля.

Васіль Гедзька

„Кракадзіл".

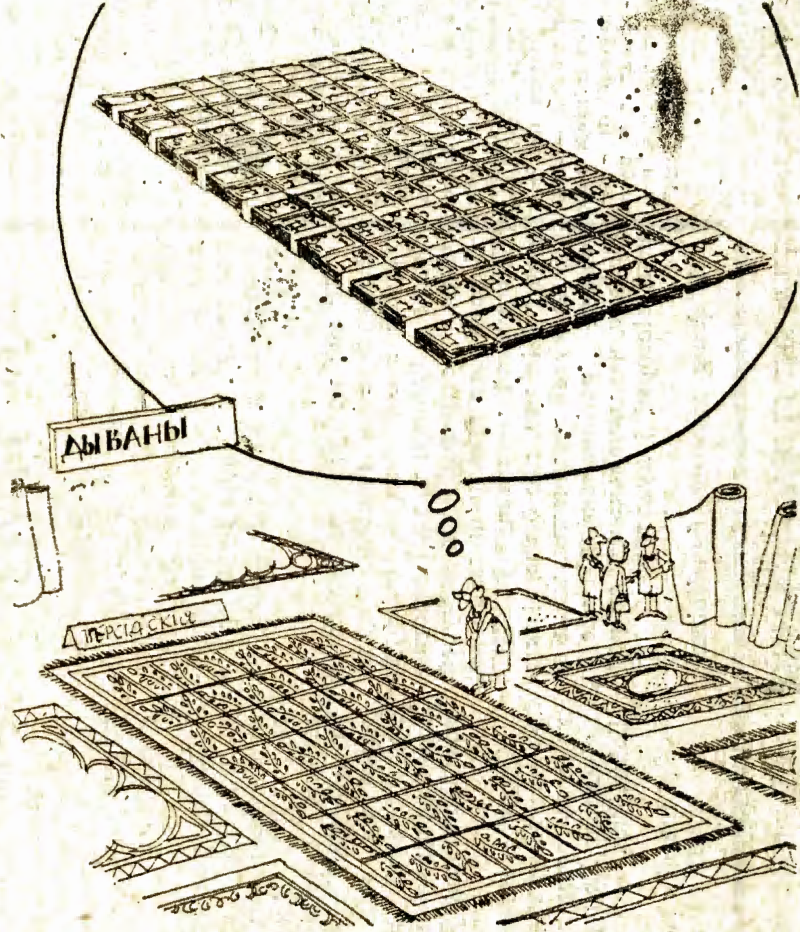

АФАРЫЗМЫ

Звычайна ар'ергард даўняга авангарда з'яўляецца авангардам новага ар'ергарда.

*

Уласнае бяссілле таксама небяспечнае, як чужое насілле.

*

Народ можа мець адну душу, адно сэрца, адны грудзі, якія надстаўляе, але бяда, калі мае толькі адзін мозг.

*

Не ўсюды, дзе даражэе мяса, узрастае вартасць чалавека.

*

Калі міф сутыкаецца з міфам, гэта вельмі рэальнае сутыкненне.

*

Найлепш падстаўляюць ногі карлікі, гэта іх зона.

*

Надалей з'яўляемся каставым грамадствам з перавагай касты нецвярозых.

Станіслаў Ежы Лец

ГУМАР З ГАБРАВА

— Ці гэта праўда, што ты аддаў сваю дачку замуж за касіра свайго прадпрыемства?
— Праўда.
— Але ж ты не давяраў яму?!
— Не давяраю і цяпер. Але сёння, калі і ўкрадзе мае грошы, то і так аддасць іх маёй дачцэ.

*

Купляе габравянін рыбу. Прадавец пытае, якую частку рыбы яму адрэзаць.
— Адрэж, калі ласка, трохі ад галавы. О, гэтак... Цяпер адрэж ад хваста. Так, так, добра... А зараз давай мне сярэдзінку...

*

Жыхар Габрава купляў сабе сасіскі. Прадавец далажыў яму яшчэ маленькі цюбік гарчыцы.
— Як гэта? Я ж гарчыцу не прасіў!
— Да сасісак дадаем яе бясплатна.
— Тады дайце мне толькі гарчыцу.

*

Ашчадны габравянін вырашыў сам адрамантаваць дах свайго дома. Рабіў гэта няўмела, паслізнуўся і зляцеў з даху. Праляцаючы каля вакна кухні, дзе мітусілася яго жонка, паспеў яшчэ крыкнуць: „Не буду сёння на абедзе, вары на адну порцыю менш!"

СПЯВАЕМ БЕЛАРУСКІЯ ПЕСНІ

І ТУДЫ ГАРА, І СЮДЫ ГАРА
(народная)

І туды гара, і сюды гара,
А з-пад тыя гаранькі крутыя
Кацілась зара.*

То не зорачка, то не ясная,
То дзяўчына на ліцо бялява
Па ваду ішла.

— Дзяўчына мая, напаі каня
Да з рублёнай, з рублёнай
крыніцы,
З поўнага вядра.

— Каб жа знала я, што буду
твая,
Напаіла б каня варанога
З поўнага вядра.

— Дзяўчына мая, сядай на каня,
Да й паедзем, паедзем з табою
Да майго двара.

— Ў цябе ні двара, ў цябе
ні кала,
Толькі стаіць адзін куст
каліны —
Да й та не цвіла.

— Каліна мая, чаму не цвіла?
— Зімой былі лютыя марозы —
Цвету не дала.

— Дзяўчына мая, што й замуж
не йшла?
— Маладой была, у найме
хадзіла —
Хлопца не знайшла.

* Апошнія два радкі кожнай страфы паўтараюцца.

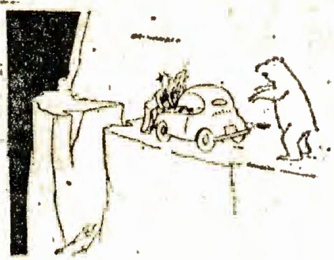
— Паспрабуй яму сказаць, што ты запісалася ў члены Таварыства аховы жывёл...

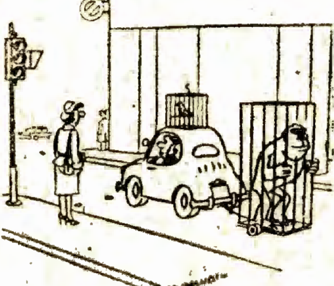
— Мая дарагая, у магазіне на рагу вуліцы вядзецца распрадажа жывёл!..

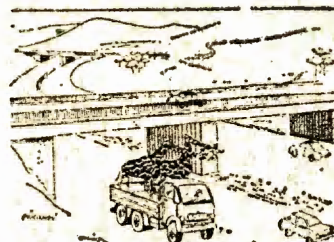
— І падумаць, што некаторыя перакананы, што падарожжа аўтастрадай гэта адпачынак!

Часам тыя, хто служыць прыкладам, больш ні на што не падыходзяць.